

429.ZENBAKIA-AZKOITIKO HERRI ALDIZKARIA -2023KO MARTXOA

MAXIXATZEN GUKA

INTSAUSTIKO DESKUTSATZE LANAK

INTSAUSTIKO LURRAK LEHENGORATZEN

INNOVA

AZPEITIA

HORTZ KLINIKA

PADI

7 ETA 15 URTE ARTEKO
HAURREN HORTZAK
ZAINTEKO PROGRAMAN
PARTE HARTZEN DUGU

Jose Artetxe 5 ☎ 943-02 59 55

...erantzuna gara ...ALBERDI gara

943 16 98 78

info@alberdi-inmobiliaria.com
Trenbidearen Zumardia, 3 AZKOITIA

Erdigunean etxebizitza haundi baten bila zabilta?

AZKOITIA - EAJE NAUZELA

4 logela • 2 bainugela • 118m²
4 logelako etxebizitza handia
Herriko Plazan

Salgai
250.000€

AZKOITIA - AINGERUKALEA

3 logela • 2 bainugela • 95m²
Aingeru kalean etxebizitza handia

Salgai
195.000€

MAXIXATZEN 429

2023-MARTXOA

AZALEKO ARGAZKIAREN EGILEA:
IRAGAZ WATIN

Aurkibidea

5	Iritzia Gorka Zabaleta,
<i>'Gu' zabalago bat.</i>	24	Guka, Parean eta pareko
Mirene Begiristain eta Ioritz Aizpuru.
6	Hitz bitan Ane Mendizabal eta
Alaitz Alberdi, Iudotekako begiraleak.	32	Iritzia Irene Elorza, <i>Azpeitira begira.</i>
8	Izpiak eta hizkiak Ainhoa
Beristain, <i>Martxoak 8 gogoan.</i>	33	Zakelmari.
10	Iritziak Josune Herrarte,
<i>Basque eta basque;</i>
Imanol Elezgarai, <i>Osakidetza itxi.</i>	34	Erretratua Josu Arrizabalaga <i>Izer,</i>
trikitalaria.
12	Erreportajea <i>Kutsatutako lurrak,</i>
<i>sendatzen.</i>	38	Plazan Bazan.
18	Iritzia Jose Ramon Aranbarri,
<i>Kuadrilla afariak.</i>	40	Akordatzen? Azkoitiko Gurutze
Gorria.
20	Elkarrikketa Idoia Alberdi eta
Julen Garate, Maxixatzen
Euskaldunon Elkarteko kideak.	46	Euskara Ixabel Jauregi, <i>Eskerrak.</i>
Bertsoa paperean.

MAXIXATZEN

TOKIKOM

Argitaratzailea

Urolako Komunikazio Taldea
Koop. Elk.
Soreasu 1. 20730
AZPEITIA
943-85 36 17
maxixatzen@maxixatzen.eus
www.maxixatzen.eus

Erredaktoreburua

Ane Olaizola
Erredaktore taldea
Andoni Elduaen
Aitziber Arzallus
Ane Olaizola
Diseinu arduraduna
Iñaki Martinez Albizu

Publizitate arduraduna

Egoitz Azkoitia
Zenbaki honetako
kolaboratzaileak
Ainhoa Beristain
Josune Herrarte
Imanol Elezgarai
Jose Ramon Aranbarri,

Irene Elorza
Naia Arrizabalaga
Gorka Larrañaga
Ixabel Jauregi
Julene Iturbe.
Administrazio
Inprimategia
Antza Inprimategia

(Lasarte-Oria)

Lege Gordailua:
SS-706/97
ISSN: 1137-8891
Tirada: 1.000 ale

'Gu' zabalago bat

GORKA ZABALETA UKTKO ZUZENDARI NAGUSIA

Lau urte bete dira Urolako Komunikazio Taldea (UKT) sortu genuenetik, aurrez, mende laurdenez, gure herrietan lanean aritu ziren euskara eta kultur elkarteei lekukoa hartuta. Urola Kostako eta Urola Erdiko hedabideok indarrak batuta ari gara lanean orduz geroztik, gure herritarrei tokiko komunikabide onenak eskaintzeko, etengabe eraldatzen ari den gizartearen behar berriei ahalik eta ondoen erantzuteko. Lehen euskara edo kultur elkarrekin; orain, irabazi asmorik gabeko kooperatiba gara. Eraldatu gara indarberritzeko, gure izateko arrazoiari eutsi ahal izateko: gure errealitatea guretik kontatzeko, herritarrekin eta herritarrentzat, bertako begiekin, eta euskaraz. Eta bakarka baino hobeto elkarrekin, gu zabalago batetik.

Egin duguna

Beraz, 2019an elkartu ginen Karkara, Baleike, Uztarrria, Maxixatzen, Urola Kostako Hitza eta Erlo Telebista, eta orain 33 langilez osatutako komunikazio talde multimedia bat gara. Lantalde bakarrean antolatuta, lau aldizkari, egunkari bat, telebista bat eta sei webgune argitaratzen ditugu, eta milaka dira egunero gertuko albisteak gure bitartez jasotzen dituzten herritarrak.

Lau urte hauetan gure aldizkariak hobetu ditugu, telebista indartu dugu eta atari digitaletako ekoizpena biderkatu dugu. Aurrerapauso handia egin dugu eduki digitaletan eta bideogintzan eta, aldi berean, ahalegin handia egin dugu paperezko eskaintzari merezi duen garrantzia emateko. Azken finean, elkarrengandik oinordetzan jasotako hedabideei gure onena ematen saiatu gara.

Estrategia berria

Baina ez dugu atzera begira lo gelditu nahi. Gizartea oso azkar ari da aldatzen, informatzeko eta komunikatzeko molde, euskarri eta joera berriak ari dira nagusitzen, eta gure ardura da eraldaketa horri bizkor eta indarrez heltzea, euskarak tokiko informazioaren plaza gal ez dezan. Eta erronkari aurre egiteko, prest daukagu gure bide-orria: Guka estrategia.

Zer dago Guka estrategiaren oinarrian? 'Gu' zabalago eta indartsuago bat sortzeko beharra. Gure herrietan sendo sustraitutako komunikazio taldea gara, eta gure herriekiko konpromisoa sakondu nahi dugu: herritar informatuak eta aktiboak nahi ditugu, gertuko komunitatearen ahalmenetan sinetsiko dutenak; herri biziak

eta euskaldunak nahi ditugu, garai berrietara egokitzeko gai direnak. Eta horretarako, ezinbestekoa da euskarazko toki komunikabideak eraldatzea eta indarberritzea.

Irakurle digitalak

Gustatu ala ez, gure gizartea digitala da dagoeneko. Azken hamarkadan gertatu den iraultza teknologikoak eragin sakona izan du gure egunerokoan, zer esanik ez informazioaren eta komunikazioaren esparruan. Gaur egun, UKTko hedabideen artean, webguneak dira, alde handiz, irakurle gehien dauzkaten hedabideak. Esate baterako, joan den urtarrilean, 860.000tik gora ikustaldi izan zituzten gure sei webguneek. Egunero milaka zarete gure irakurle digitalak, eta adin tarte guztietakoak. Alde horretatik, arrakastatsua izan da gure webguneek egin duten bidea.

Bazkideak, paperean

Bestalde, oraindik ere paperezko argitalpenak ezinbesteko erreferentzia dira gure bazkideentzat eta harpidedunentzat. Paperezko jaio ginen duela 25-30 urte, eta horrek erabat ezaugarritu gaitu gaur arte. Gure ordainpeko bazkide fidelenek paperezko aldizkariari diote atxikimendua,

haiek ere, albiste gehienak dagoeneko digitalean irakurtzen dituzten arren. Hori bai, gauzak diren bezala, adin batetik beherakoak (40 urte?) oso gutxi dira paperezko hedabideen ohiko kontsumitzaile.

Kosteen garestitzeak ere zaildu egiten du paperezko argitalpenen etorkizuna. Esku artean daukazun aldizkarian igerriko zenuen aldaketarik. Orain arte 48 orrialdekoa zen aldizkaria, eta beste 16 orrialde zeuzkan Guka gehigarriak erdian. Aurrerantzean, 48 orrialdeko argitalpen bakarrean jasoko duzu dena.

Erabaki horrek zerikusi zuzena du inprentako gastuek azken bi urteotan izan duten gorakada handiarekin. Paperaren prezioa bikoiztu egin da eta aldizkariak inprimitzea %30 garestitu da pandemia ondoren. Bestalde, azaldu beharrik ez dago zenbat garestitu den bizitza oro har; guk ere neurriak hartu behar izan ditugu gure diru kontuak nola edo hala orekatzeko.

Erabaki dugu gastuen igoera neurrigabearen erdia kooperatibak berak hartuko duela bere gain, eta beste erdia bazkide kuotak egokituz eta inprentako gastua murriztuz berdintzea. Dena den, edukirik ez da galduko, paperean inprimatu gabe gelditzen dena digitalean eskainiko dugulako.

Bestalde, kazetaritza eduki landuei emango diegu lehentasuna aldizkarietako orrialdeetan.

Produktutik proiektura

Hortxe, beraz, hedabideon erronka: nola zabaldu gure bazkide multzoa, betikoei eutsiz eta belaunaldi berriak erakarriz, ekonomikoki ere bideragarri izateko? Nola lortu babes handiagoa gure irakurleengandik? Gure iritziz erantzuna proiektuaren xedean dago, produktutan baino.

Produktuak, euskarriak, moldeak eta tresnak aldatu egingo dira gizartearen joeren arabera; kontua da egokitzen jakitea eta garai bakoitzean gure izateko arrazoia arrakastaz bete ahal izatea. Horretarako, proiektua babestuko duen komunitate zabalagoa behar dugu, tokiko informazioa euskaraz nahi duten kideak nahi ditugu, edozein dela euskarria.

Segurunez, honezkero ohartuko zinen, irakurle, aldizkari honen azalean badela aldaketa bat. Betiko markarekin batera, hor ageri da Guka, bide berriaren iragarle. Hurrengo hilebeteetan azalduko dugu xehetasun gehiagorekin zer datorren, zergatik eta zertarako, baina mezua garbia da: herri, talde, eragile eta herritar

bakoitzaren beharrei erantzutera dator; euskarri, tresna eta kidezte aukera berriekin, irakurle gehiagorengana iristeko, herritar gehiagoren atxikimendua lortzeko, tokian tokiko komunitateak indartzeko.

Gure egitekoa ez da aldatu, eta ez da aldatuko: tokiko kazetaritza euskaraz. Gainontzeko guztia aldagarri da, helburua lortzeko mesedegarri bada. Lehen hainbat elkarte ginen, orain kooperatiba batean antolatuta gara. Elkarrekin eskuzabal jokatu dute, izan berri baten mesedetan. Langileok ere apustu handia egin dugu, besteak beste, kooperatibari gure diru ekarpenak eginez. Hurrengo hilebeteetan, pixkanaka, estrategia berriak hartuko du lekukoa. Herri herri jarraituko dugu kazetaritza egiten, baina gu zabalago batetik, Guka egin nahi dugulako. ■■■

"TOKIKO INFORMAZIOA EUSKARAZ NAHI DUTEN KIDEAK NAHI DITUGU, EDOZEIN DELA EUSKARRIA"

Ane Mendizabal eta Alaitz Alberdi: "Espazio librea izatea asko eskertzen dute umeeek"

TESTUA ETA ARGAZKIA: **ANE OLAIZOLA**

Alaitz Alberdi (Azkoitia, 1995) eta Ane Mendizabal (Azkoitia, 1997) Gazteria Zerbitzuak kudeatzen duen Abarketatxo ludotekako begiraleak dira 2019az eta 2021az geroztik, hurrenez hurren.

Astelehenetik ostiralera bitartean, 4 eta 12 urte bitarteko 120 umeri eskaintzen diete zerbitzua, adinaren arabera hiru taldetan banatuta.

Zein da zuen egitekoa?

Ane Mendizabal: Ludoteka espazio librean umeen bidelagunak gara gu. Hau da, gure egitekoa da umeei egin nahi dituzten ekintzetan laguntzea.

Alaitz Alberdi: Umeak nahi baldin badute etortzen dira ludotekara. Aisialdirako eremua da ludoteka, eta zerbitzu horrek ematen die umeei espazio itxi batean, beren lagunekin zein adin desberdinetako beste haurrekin jolasteko aukera. Dena den, askok uste du ludotekara jolastera bakarrik etortzen direla, baina helburu zehatzak dituzten bestelako ekintzak ere antolatzen ditugu.

Zein dira helburu horiek?

A.A.: Hezikidetza asko lantzen dugu, esaterako; tratu onak sustatzen ditugu. Horrez gain, sasoiaren arabera, gai zehatzak lantzen ditugu. Neguan, adibidez, euskal tradizioak jorratu ditugu: Olentzero, karnaballetako pertsonaiak... Eskolan beharbada landuko ez dituzten edo derrigorrean landuko dituzten gaiak jolasaren bidez jorratzen saiatzen gara. Horrez gain, guraso batzuk etortzen zaizkigu, adibidez, beren seme-alabei eskolan irakurtzea edo besteekin harremanak kostatu egiten zaiola esanez. Halakoetan, jolas eta ekintza bereziak prestatzen ditugu haientzat: ipuinak landu, jolas kooperatiboak egin...

Zer da umeei gehien gustatzen zaiena?

A.M.: Unean-unean gogoia dutena egiten dute, eta hori da haurrek gehien eskertzen dutena.

A.A.: Ludotekara etortzen direnean, askatzea behar izaten dute umeeek, eta asko eskertzen dute psikomotritzitatea lantzeko espazio librea izatea. Hori asko ari gara antzematen konfinamenduaz

geroztik. Eguraldi ona egiten hasten denean, berriz, kalera ateratzen gara herriko txokoak ezagutzera, ume askok ez baitituzte horiek ezagutzen. Dena den, jolas librerako egun asko izaten ditugu, umeeek zertan jolastu nahi duten aukeratzeko espazioa baita ludoteka. Baina esperimenduak, eskulanak, mahai jolasak edota herri kirolak ere prestatzen ditugu. Halakoetan, ekintzak proposatzen ditugu, eta nahi duenak parte hartzen du horietan.

Zer eginkizun du ludotekak umearen garapenean?

A.A.: Ludoteka jolasteko eta gozatzeko txoko bat da, baina adin desberdinetako pertsonak ezagutzeko tartea ere eskaintzen du, eta enpatia zein arauak lantzen ditugu. Azkenaldian, euskara sustatzen ere ari gara. Izan ere, haur askok gaztelaniara jotzen dutela ohartu gara. Horregatik, saiatzen gara euskara bultzatzen eta ikasten ari direnei indarra ematen.

Zein da zuen lanaren alderdi positiboena?

A.M.: Umeek ematen diguten erantzunak asetzen nau gehien. Umea lasai etorri eta gurekin gustura egoten bada, espazio segurua izango da harentzat, eta lana ondo egiten ari garen seinale da hori.

Anekdotarik izango duzue...

A.A.: Batzuetan, batez ere ume txikiek, *andereño* deitzen digute. Gure izenez hots egiteko eskatzen diegu haurrei; izan ere, hala izan ezean, eskolarekin lotuko gintuzkete. Ikastetxean bezala, ludotekan ere saiatzen gara umearen garapenean aurrera egiten, eta norbaitek trebetasunak falta dituela edo baliabiderik ez duela jabetzen bagara, laguntzen ahalegintzen gara. Bide horretan, gustatzen zaigu gurasoekin harreman zuzena edukitzea.

Abendutik, 0-3 urteko haurrak dituzten familientzako eskuragarri izaten da ludoteka goizetan. Zer harrera izan du zerbitzuak?

A.A.: Udalaren zerbitzua da hori, ez ludotekarena, baina badakigu jende dezente etortzen dela eta asko eskertzen dutela umeei libreki jolasteko leku epel bat izatea. ■

Martxoak 8a gogoan

ARGAZKIA ETA TESTUA:

AINHOA BERISTAIN

Anari eta Sostenipe Azkoitiko talde feminista eszenatokian *Vinu, Cantares y amor* kantatzen:

"Ta gertatzear zena, ez da inoiz gertatuko gertatzen ari delako.

Eta bada garaia, erreka oso bat edateko.

Kantatu, maitatu eta dantza, ezin bada ez da gure iraultza!

Kantatu, maitatu eta zalantza, ezin badu ez da gure iraultza!". ■■■

JOSUNE HERRARTE

Basque eta basque

Basque Culinary Center, Bilbao Exhibition Centre, Urdaibai Bird Center, Bermeo tuna World Capital, Vitoria Green Capital, San Sebastian Region, Basque Highlands (azken hau Goiherri da, despistaturen bat balego ere), BAT Basque Team, Winter series, Alzola basque water eta abar eta bar eta abar. Idatzi honek behar dituen karaktere guztiak osatzeko adina adibide aurki litezke. 200etik gora adibide daude sarean.

Herriko enpresa esanguratsuen izenen artean ere nagusi dira, *machine tools, boring&milling machines, precision...* eta antzeko hitzak. Seguruenik bertako langileen ehuneko handi batek ulertzen ez dituenak, bestalde.

Diotenez, neologismoak, kasu honetan anglizismoak edo ingelesezko hitzak, hiru arrazoi

nagusigatik hartzen omen dira: prestigioagatik, ezjakintasunagatik edo hutsune semantikoagatik. Hau da, beste hizkuntza batzuetako esamoldeak hartzen ditugu itxurak egiteagatik, euskaraz horren pareko hitza badagoela ez jakiteagatik edo gauza berri bat aipatzeagatik (softwarea, USBa). Bada, irudipena daukat, hemen aipatzen diren ingelesezko hitzok erabiltzearen atzean gure konplexuak daudela gehien batean, geure hizkuntzari ematen diogun balio sinboliko

**IRUDIPENA DUT
INGELESEZKO HITZOK
ERABILTZEAREN
ATZEAN GURE
KONPLEXUAK DAUDELA**

urria. Lizardik esan zuen baina "nik izkuntza larrekoa, nai aumat ere noranaikoa", eta hainbat ahalegin egin dira azken hamarkadetan hori horrela izan zedin. Baina... ez dakit ba, gure mugetatik atera behar duenean lotsa ez ote digun ematen euskaraz azaltzeak.

Ez naiz ni izango ingelesaren eta beste inolako hizkuntzaren aurka egingo duena. Hizkuntzak zenbat eta gehiago jakin hobe, eta dakizkigun horiek zenbat eta hobeto jakin hobe. Gaur egungo lingua franca ingelesa da mundu osoan, negozioetan, teknologia alorrean... ezinbesteko hizkuntza, eta pozgarria da ikustea gaur egungo gazteek zeinen ondo moldatzen diren ingelesez, gure belaunaldiak oro har erakusten duen maila negargarria gaitututa.

HAUXE BAI JENEROA!

ERREMATEA

IMANOL ELEZGARAI

Osakidetza itxi

Biziki gomendatzen dizuet ez gaixotzea. Osakidetza hiltzorian dagoela zalantzan jartzen duenik balego oraindik, egin dezala azken asteotan egin behar izan dudana. Sartu Osakidetza webgunean eta saiatu zure medikuarekin txanda hartzen. Astebete azpitik lortzen baduzu, sorioneku. Ondoezik zazpi egun eman ostean, espezialistarengana joateko bolantea jaso dut azkenean; bi hilabetera. Hirurogei eguneko itxaronaldia bi minututan egiten den maniobra bat egin diezadaten, nire sufrimendua etengo duena. Bitartean, baja medikuarekin etxean. Ez dakit zenbat baliabide publiko alferrik galduta, behar ditudan bi minutu horiek jasotzeko bi hilabetez zain egon behar dudalako.

Hau esperientzia pertsonala da, ukigarria. Alferrik zaizkit niri estatuko datuekin alderaturiko inbertsioak edo datu makroak. Behar duenak beti aurkitzen du datuetan aldeko interpretaziorik. Itxaron ezin dudalako sendatzeko patrikatik 300 euro ordaindu behar ez izatea behar dut nik. Bestela, hobe dugu Osakidetza itxi eta diru hori beste norabait bideratzea. Susmoa dut ez naizela burutapen hori izan duen aurrenekoa. ■

Hizkuntza bakoitzak bere funtzioak ditu, ordea, espazio funtzional batzuk betetzen dituela esaten da. Beraz, munduan negozioak egiteko ingelesa behar dela, dudarik ez, baina horrek ez digu eragotzi behar mundura euskaldun azaltzea, gure marka euskara izatea. Bestela geurea mugatzen eta preso hartzen ari gara, garai batean bezala, larreko bihurtzen berriro.

Ezjakina naiz enpresaren eta industriaren alorrean, baina nago gure herriko enpresen izen ona ez datorrela ipinitako ingelesezko izen ustezko modernoengatik, lana ondo egin eta kalitatezko produktuak eskaintzetik baizik. Hasieran aipatutako horiek gehiago edo gutxiago ezagunak dira munduan eta maila handiago edo txikiagoan ondo egingakoaren erakusgarri ere

badira. Pentsatu al dugu inoiz, euskal izendun marka kalitatearekin eta prestigioarekin lotzeak produktuari ez ezik, hizkuntzari ere zenbateraino eragingo liokeen? Alegia, euskarari zenbaterainoko prestigioa emango liokeen?

Eta, bestalde, ingelesezko izenen erauntsi honek, zer mezu ematen dio euskal jendarteari? Euskaraz ikasten ari denari? Euskaraz ezinean dabilenari?... Aukeran euskara ikasi baino hobe ingelesa ikasi? Euskaraz jakitea ondo, baina kanpora begira jartzen bagara, ezkutatzea hobe?

Txapela buruan eta ibili munduan. Tira, ez, barkatu; hobe txapelik gabe, ez gaitzatela arlotetzat hartu. Euskaldun ez, baizik *basque*, beti espazio eske, sekula ez aske. ■

Kutsatutako lurrak, sendatzen

Kutsatutako lurrak lehengoratzeko lanak ari dira gauzatzen Azkoitiko Intsausti eremuan. Lehen industriagunea izan zen lurretan ari dira lanean EHUKo, Gaiker zentro teknologikoko eta Azkoitian egoitza duen Iragaz Watin enpresako ikertzaileak. Lurreko kutsadura jaten duten mikroorganismoen bitartez ari dira lurra lehengoratzeko. Lau urtez luzatuko den proiektua da, eta hango lan ildoak ezagutu ditu Maxixatzenek. Testua: **Andoni Elduaie**n. Argazkiak: **Andoni Elduaie**n eta **utxitakoak**.

Herriko lurzoru kutsatuak industriaren iraganaren ondorio dira. Lantegiak edota industriaguneak ixten direnean, horietako zenbaitek kutsadura uzten dute lurzoruan edota lurpeko uretan. Symbiorem izeneko Europako proiektuaren barruan, lureko kutsadura kentzen adituak diren zenbait erakunde eta enpresa ari dira Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako lurretan lanean, baita Azkoitian ere. IHOBek, Eusko Jaurlaritzaren Ingurumen Jarduketarako sozietate publikoak, poluzio mapa bat du egina, eta horren arabera, Azkoitia kutsatutako kokaguneen dentsitate handiena duen herrietako bat da. Lur horiek bere onera ekartzeko asmoz, lurrak deskutsatzeko entseguak ari dira egiten Azkoitiko Intsausti eremuan. Egitasmoaren helburua da lurzoruko eta lurpeko uretako kutsatzaile ohikoenak murriztea edo ezabatzea. Lau dira gune horietako ohiko poluitzaileak: metal astunak, olio minerala eta hidrokarburo aromatikoak, izan poliziklikoak (PAH) edo lurrunkorrak (VAH).

Azkoitiko Ugarte industrialdean egoitza duen Iragaz Watin enpresa 2013an hasi zen kutsatutako lurrak tratatzeko teknika berriak laborategian garatzen. Tratamendu biologikoa eta nanoteknologia tratamendua uztartzea izan zen haien egitekoa, eta *Biona* izeneko produktua da emaitza, Azkoitian aplikatzen ari direna. Azkoitiko Udalari entseguak aplikatzeko gunea eskatu zion Iragaz Watinek, eta udalak Intsaustiko gunea eskaini zion. Hain zuzen, duela urte batzuk burdinola bat edo galdaketa lantegi bat aktibo egon zen gune horretan, eta han ari dira Iragaz Watineko, Gaiker zentro teknologikoko eta EHUko Fisika-Kimiko Saileko ikertzaileak elkarlanean lurzorutik kutsadura kentzeko lanetan.

2020. urtearen hasieran ekin zieten lanei; lantegi horretako lurzoruaren laginak hartu eta aztertu zituzten hasteko, eta horrela, zenbaterainoko poluzioa zegoen jakin ahal izan zuten. "Badirudi Intsaustin hidrokarburo kutsatzaileak zeudela lurrean. Gasolioaren lurpeko depositu bat zegoen, eta haren zirkulazioagatik eta filtrazioengatik, ingurua kutsatuta zegoen. Itxura guztien arabera, ez dago bestelako lur kutsaturik", azaldu du Aitor Ulibarri (Gasteiz, 1973) Iragaz Watin enpresako gerenteak.

Lurra lehengoratzeko bidean, tratamendu nanoteknologikoa aplikatzen da aurrena, eta ondoren, biologikoa. Modu horretan, sinergia positiboak lortu eta lurra tratatzen igarotzen den denbora jaitea nahiz kutsadura murriztea lortu dute. Kutsadura gehien zegoen eremua zehaztu ondoren, lur hori hartu eta nanoerremediazioa egin zuten, gero, biopila batean

Ikerlariak Intsaustiko biopilan lanean.

Ezkerrean, laginak hartzeko egindako zuloetako bat.

Eskuinean, ezkerretik eskuinera, Iragaz Watineko Aiora Idigoras zein Aitor Ulibarri eta Arturo Garate udal arkitektoa.

bioerremediazio prozesua egiteko. Baina, zer da biopila bat?

"Biopila lur tontor bat da, eta hara oxigenoa zein ura garraiatzen duten tutuak daude lotuta, baita sentsoreak ere. Hala, lurraren garbiketa prozesu biologikoa gauzatzen da", dio Ulibarrik.

Horrela hasi zuten Intsaustin lurzorua lehengora ekartzeko prozesua. Nanoteknologia erako tratamendua da han martxan lehenengo jarri zutena. "Nanoteknologia erako tratamenduarekin, burdinazko partikula txiki-txikiak nahasten dira kutsatutako lurrean. Burdin zerodun partikulak dira, eta oso erreaktiboak direnez, oxidazio eta erredukzio erreakzio bidez, lurreko hidrokarburo molekula kateak haustea lortzen dute.

Nanopartikulak ez dira mikroorganismoak; ez dira izaki bizidunak, eta beraz, ukitutako elementuekin erreakzionatzen dute.

Kutsatzaile organikoak erreduzituz, molekula kateak neurritz txikitzen dituzte, eta gainera, poluitzaile inorganikoekin (metal astunak, adibidez) erreakzionatzen dute. Beraz, erabilgarria da lurraren kutsadura mistoa den kasuetarako.

Ulibarriren esanetan, *Biona* tratamendua *onside* garatu beharrekoa da. "Tratatu beharreko partzelan bertan jarduten dugu lanean. Kutsatutako lur eremua induskatzen dugu, eta hura gero biopila batean tratatu. Behin emaitzak lortutakoan, lurra berriro egindako zuloan sartzen dugu". Iragaz Watinek aurrez egin izan ditu saiakerak lurra bere lekutik mugitu gabe lan egiteko, baina emaitzak ez ziren nahi bezalakoak izan. "Ez genuen lortu gure osagaiak homogeneouski lurzoruan zabaltzea".

Bioerremediazioarekin uztartuz

Kutsatutako lurrari nanoteknologia tratamendua aplikatu ondoren, tratamendu biologikoari ekiten diote ikertzaileek; orduan hasten dute bioerremediazio fasea. Lurzoru poluitu horien lurpean kutsadura murrizten laguntzen duten mikroorganismoak daude. Europako proiektuaren barruan, Gaikerreko ikertzaileek bakterio horiekin egiten dute lan. Mikroorganismo horiek hartu eta testatu egiten dituzte aurrena. Modu horretan, kutsatutako lurretan bizirauteko gai diren bakterio mota desberdinak ezagutzen dituzte.

Laborategian, bakterioak indartu egiten dituzte, eta puntu-puntuan jarri ostean, berriro biopilan sartzen dituzte. "Konpostarekin batera, laborategian indartutako bakterioak sartzen dira biopilan, horiek poluzio molekularak jan ditzaten".

Azpeitiko Lapatx nahiz Bergarako (Gipuzkoa) Epele zabortegetan eta Bilboko Zabalgardi erraustegian lortutako konpostak biopilan nahasteko kalitate onekoak direla ikusi dute. "Lanketaren zati biologikoa egitea lortzen dugu konpostarekin; izan ere, konpostak mikroorganismoek behar dituzten elikagaiak batzen ditu. Bakterio horiek botatzen dutena, gainera, ona da, ez da toxikoa lurrunentzat". Osagai organikoak dituzten hondakinak jaten dituzte bakterioek, esaterako, gasolioarena. Gasolioa petroliotik eratorria denez, haren osagai organikoak jaten dituzte konpostarekin batera zabaldutako mikroorganismoek. Proiektuaren barruan, halaber, fitoerremediazioaren teknika ere probatu nahi dute ikertzaileek: landareak jarri ditzakete biopilan, modu hori ere "oso aproposa" baita kutsaduraren aurrean aplikatzeko.

Sentsoreen bidez laguntzen dute biopilaren prozesua; izan ere, ura eta airea sartzen dituzte tutuetatik hara, lurrunaren prozesu biologikoa azkartuz. Ordenagailuaren bidez, berriz, lurrunaren eroankortasuna neurtzen dute. Batetik, ikusten dute nola sakabanatzen den hezetasuna biopilan, eta bestetik, nola zabaltzen diren han mikroorganismoak. Mapatu bat eginda, neurketak ere egiten dituzte lurrunaren sakontasun desberdinetan.

Era berean, nanopartikulek metal astunak finkatzen zituztela jakin zuten Iragaz Watineko ikertzaileek. "Metal astunak finkatzea ere lortu dugu proiektuan. Bakterioekin ezin ditugu metal horien atomoak hautsi, baina bai horiek lurrean finkatu. Modu horretan, lortu dugu metal horiek urak ez eramatea eta ez lixibiatzea".

Idea, emaitzak ematen

Ulibarrik dienez, tratamendua garatzeko ideia Iragaz Watineko Miguel Sanchez gerente ohiak izan zuen. "Hark bazekien nanoteknologia metodoa aurrez uretan erabiltzen zela, eta

Ezkerrean, biopila tutuei konektatuta.

Eskuinean, mapatua egiteko lanetan.

**"KUTSADURA HANDIA
DAGOEN LURZORUAN
HOBE DA
NANOTEKNOLOGIA
APLIKATZEA"**

**LURRAK TRATATZEKO
TEKNOLOGIA
TRATAMENDUA
PATENTATUTA DU
IRAGAZ WATINEK**

"Ilusio handia dugu *Biona* tratamenduan"

MAIDER ORUETA IRAGAZ WATINEKO PROIEKTUEN TEKNIKARIA

Maidar Orueta (Aretxabaleta, 1989) Iragaz Watineko proiektuen teknikaria da. Nanoerremediazioa, bioerremediazioa eta *Biona* tratamendua aurrera eraman dituen kideetako bat da hura.

Iragaz Watin enpresak Azkoitian du egoitza. Zertan egiten duzue lan?

Ingurumen nahiz garbiketa industrialak egiten dituen enpresa zerbitzua da Iragaz Watin. Ugarte industrialdean du egoitza, eta hainbat alorretan egiten du lan: garbiketan, ingurumen aholkularitza eta ikerketan. Batetik, adibidez, deposituak, zulo septikoak, tunelak nahiz kutxatila garbitzen aritzen dira lantaldeko kideak. Eta bestetik, ikerketa alorrean jarduten dugu zenbait teknikarik; horiek

ingurumenarekin harremana duten ikerketak eta lanketak egiten dituzte. Guztira, hamasei langile gaude lantaldean.

***Biona* izeneko tratamendu produktua lortu duzue. Noiz hasi zineten hura garatzen?**

Ingurumen nahiz garbiketa industrialak egiten dituen enpresa zerbitzua da Iragaz Watin. Ugarte industrialdean du egoitza, eta hainbat alorretan egiten du lan: garbiketan, ingurumen aholkularitza eta ikerketan. Batetik, adibidez, deposituak, zulo septikoak, tunelak nahiz kutxatila garbitzen aritzen dira lantaldeko kideak. Eta bestetik, ikerketa alorrean jarduten dugu zenbait teknikarik; horiek ingurumenarekin harremana duten ikerketak eta lanketak egiten

pentsatu zuen uretan erabiltzen bazen, lurrean ere erabil zitekeela". 2013an hasi ziren laborategian teknika berriak garatzen, eta lagin txikietan ikusi zuten testatutakoek funtzionatzen zutela. Laborategiko proba egin ondoren, Barakaldoko (Bizkaia) industriagune bateko kutsatutako lurrak erabiliz, eskala handiagoan egin zuten entsegua. Emaidza onak jaso zituzten han, eta proiektua Intsaustiko eremuan hasi zuten gerora.

Iragaz Watin enpresak hiru teknologiak aztertu ditu: nanoerremediazioa, bioerremediazioa, eta bien erabilera bateratua, *Biona* izeneko prozesuan uztartu duena. Teknologia berritzaile hori, gainera, patentatuta du enpresak. Itxitako lantegietako lurrak, bizileku bezala birkalkifikatzen diren eremuak eta parkeak bere onera ekartzeko aukera izango da tratamendu mota horiekin. "Zenbait eremutan kutsadura %80 jaistea lortu dugu. Beste batzuetan, berriz, araututako kutsadura mugatik oso gertu gelditu gara. Gertatu da, zenbaitetan, proiektuaren hasieran kutsadura ikaragarri jaistea, eta behin hori lortuta, askoz gehiago ez murriztea. Dena den, oso emaitza onak lortu ditugu". 33 metro kubikoko kokaleku erreala du Azkoitiko entseguak, eta esperimentatu duten lurzoruan, guztira, 1.400 ppm –

dituzte. Guztira, hamasei langile gaude lantaldean.

Zergatik erabaki zenuten bi teknikak uztartzea?

Kutsatutako lurzoruak tratatzeko egungo irtenbide erabilienean da lurrak zulatzea eta hori zabortegira eramatea. Funtsean, ordea, ez da irtenbide bat, kutsadura leku batetik bestera mugitzen eta giltzapetzen baita. Arazoa ikusita, zulaketekiko ekonomikoki lehiakorra izango zen teknika berri bat lortzeko ikerketak egiten hasi zen Iragaz Watin. Bioerremediazioaren teknika bazegoen lehen ere, baina ez da asko erabiltzen. Kutsadura organikoa tratatzeko balio du soilik, eta hemengo lurretan dagoen kutsadura mistoa izan ohi da, organikoa eta ez-organikoa. Amerikan, adibidez, metal astunez kutsatutako ura tratatzeko, burdin zeroa erabiltzen zuten. Horiek duten neurri txikiagatik eta

erreaktibitate handiagatik, Iragaz Watini bururatu zitzaion burdin zerodun partikula horiek uretan bezala lurzoruan ere erabil zitezkeela. Hainbat proba eginda, ikusi genuen bi tratamenduak bat eginda, kutsadura ezberdinei erantzuteko gai ginel. Prozesu osoaren denbora murriztea lortu genuen, eta horregatik, *Biona* da lanketa horrekin Iragaz Watinek garatutako tratamendu berritzailea.

Ari al zarete entsegua beste inon aplikatzen?

Lur ezberdinekin egin dugu lan Barakaldon eta Azkoitian egin ditugun probetan. Dena den, gure laborategiaren atzean zonalde bat dugu prestatuta proba gehiago egin ahal izateko. Gainera, bestelako kutsatzaile batzuk dauden lurretan ere ari gara entseguak egiten, horien artean, lindanoak kutsatutako lurretan.

Nola eraman daiteke entsegua hau praktikara?

Gure asmoa da proba gehiago egiten jarraitzea, eta prozesua merkaturatzea. Hori horrela, erakunde publikoekin nahiz eraikuntza sektoreko enpresekin harremanetan jarri gara, horiei gure teknologiaren berri emateko. Zabortegira eramaten diren hondakin kopurua murriztea da helburua, eta uste dugu gure teknologia lekua egingo duela bide horretan.

Zein dira enpresaren erronkak?

Ilusio handia dugu kutsatutako lurrak tratatzeko egindako lan honekin nahiz garatu ditugun hiru teknologietan; izan ere, lurraen kutsadura motaren arabera teknologia bat edo beste aplikatu ahal izango dugu. Horretan jarraituko dugu orain lanean, baita bestelako kutsatzaileak dauden lurretarako erantzunen bila ere.

kontzentrazioaren milioiko parte– petrolioaren hidrokarburo (TPH) eta 7,5 ppm hidrokarburo polizikliko aromatiko (HAP) aurkitu dituzte. "Kutsadura txikia", Iragaz Watineko kideen arabera. HAPen kutsadura %49 murriztea eta TPHena %30 jaitea lortu dute.

COVID-19aren pandemia iritsi zen Intsaustin lurrak tratatzen hasi eta berehala. Nanoerremediazioaren prozesua egiteko gai izan ziren ikertzaileak Azkoitian, baina bioerremediazioaren prozesua egiten hasi zirenean itxialdia ailegatu zen. Hori horrela, proiektua eten behar izan zuten, eta noski, etenak eragina izan du entseguan. Prozesuaren zati garrantzitsuenetako bat atzeratu egin zitzaizen, eta hori horrela, galdu egin zituzten lurrean zituzten inertzia gehienak. Hala eta guztiz ere, lanean jarraituko du enpresak Azkoitian, EHUreko eta Geikerreko kideekin kolaborazioan; izan ere, asmoa da bioerremediazioaren prozesua elkarlanean martxan jartzen ahalegintzea.

Zerbait luzatuko dira oraindik Intsaustiko lanak, baina entseguak eman ditu lehen emaitzak. Egitasmoaren helburua da kutsadura kentzeko lortzen diren teknikak poliki-poliki gizartean zabaltzen hastea eta erakundeetan presioa egitea. ■■■

HAP-EN KUTSADURA IA ERDIRA MURRIZTEA ETA TPH-ENA %30 JAISTEA LORTU DUTE INTSAUSTIN

33 METRO KUBIKOKO KOKALEKU ERREALA DU INTSAUSTIKO EREMUAN EGINDAKO ENTSEGUAK

Kuadrilla afariak

JOSE RAMON ARANBARRI

Duela urte asko hasi ginen hileko azken ostiraletan kuadrillako afaria egiten. Lagunok 1961. eta 1965. urteen artean jaiotakoak gara. Beraz, urte batzuk baditugu, eta bakoitzak bere arloan, lan urte asko ere bai bizkarrean. Hori dela eta, azken boladan, jubilazioa izaten dugu hizketarako gaia. Badaude oraindik lanerako ilusioa eta gogoia mantentzen dutenak, baina baita emandakoa emanda dutela diotenak ere; beste batzuek, aldiz, nekatuta daudela diote, eta atsedena behar dutela sentitzen dute.

Jubilazio hitzak judutar jatorria du. Moisesen Legean jasotzen zenenez, gizakiak 50 urte betetzean, aurretik lortu zuenaz gozatzeko aukera izango zuen. Horrela, gizakiak 50 urte betetzen zituen urteari Jubilazio Urtea deitzen zitzaion. Geroago, erromatarrek latinera moldatu zuten, eta latinezko *iubilare* (posez garrasitu) hitzean jaso zuten. Bere esangurak poza eta gozamena dira. Beraz, badirudi jubilatzen denak pozik egon beharko lukeela. Baina horrela al da?

Jubilazioa aurreikusten denean, planak egiten hasten gara: hasiera batean, oporrak izango bailiran ikusten dugu; bizitza luzea lanean eman ondoren, ondo merezitako etenaren ordua iritsi zaigu! Baina dena ez da hain erraza; denbora pasatu ahala, egunak luzeak egin daitezke. 40-45 urte pasatu dira eguneroko batekin, eta bat-batean, egun batetik bestera, bizimodu hori aldatu egin da: bizitzak gugandik tira egin du, eta orain guk tira behar diogu bizitzari. Prestatu al gara horretarako?

Gizarte bezala, gure denbora lanari lotu diogu. Lanean ari garen bitartean, lanak eguneko heren bat, edo gehiago, jaten du. Beste heren bat lo egiteko erabiltzen bada, gure gauzetarako beste heren bat geratzen zaigu. Jubilatatu ondoren, berriz, bi heren edo gehiago geratzen zaizkigu gure gauzetarako –kontuan izanda adinarekin lo gutxiago eta okerrago egiten dugula–, denbora asko.

Horregatik, jubilatzeako ordua iristen denean, batzuentzat zaila izaten da egoera horretara moldatzea. Pertsona bat jubilatzen denean, denbora askeko ohitura izatera pasatzen da, eguneko 24 orduak bete behar ditu-eta ez badauka zer egitekorik. 24 orduak luze joan daitezke, eta buruko osasunean edo osasun fisikoan eragin dezake horrek. Medikuntzan egoera horri jubilatuen sindromea deitzen zaio, eta lo egin ezina, bihotzeko arazoak, hipertentsioa, antsietatea edo depresioa ager daiteke.

Jubilazioak, ekonomikoki, sozialki eta pertsonalki aldaketak dakartza, eta bizitza zein gizarte rol ezberdinak dituen egoera berri batera egokitzeko prozesu bat da garai hori. Beraz, jubilazioa ezin da hartu planik gabeko arbel zuri bat bezala, eta aurretik egin ezin izan ditugun gauzak egiteko aukera izan beharko genuke. Jubilazioa momentu konkretu batean suertatzen bada ere, bere eraginak luzeak dira, eta beraz, komenigarria da jubilazioa zein horrek dakarren denbora libreko kultura aurreikustea eta haren plangintza egitea. ■

**JUBILAZIOA IRISTEN
DENEAN, BATZUENTZAT
ZAILA EGITEN DA
EGOERA HORRETARA
MOLDATZEA**

Naike
TATTOO STUDIO

JULIAN ELORZA 6 AZPEITIA
672 17 89 51

EGUZKI
belardenda
dietetika
kosmetika naturala

Kale Nagusia 67 943-50 34 47 AZKOITIA
Urbitoria 9 bis 943-15 00 23 AZPEITIA

Web proiektuak
Software ingeniarietza

elkarmedia()

info@elkarmedia.eus
943-85 08 74

e t k
Informatika Zerbitzuak
943-02 63 29
www.etkinformatika.com

br
arkitekturaestudioa
santaklara kalea 35 | 943083487
www.brarkitektura.com

PB
sport

Itinerario 7 • 943-02 56 88
Kale Nagusia 87 • 943-85 20 88
AZKOITIA

tta kun 4k

NAGUSIA 81 • 943-08 30 32
www.tta-kun.com • azkoitia_ttakun@hotmail.com

Dean

Kale Nagusia, 41 • 943-10 52 62

ETXEZA TABERNA

Etxeza Etxea, Z/G. • 943-85 20 31

ALDAKO

SARE ETA INFORMATIKA
ZERBITZUAK

SAREAK, IRTEERAK ETA
ORDENAGAILU, MUGIKOR
ETA TABLET KONPOKETAK

Kale Nagusia, 46 • 20720 Azkoitia
Tel. 943-08 36 14 • 629 09 92 76
aldako.informatica@gmail.com

- ENIEN
[erxe - bizitzak]

Inmobiliaria
Studio
Aholkularitza

bertako-REKIN BAI!
igogailuak | ascensores

ORDTARIKO ZERBITZUA
100€-tik/hileko

- Gaietx mantentze-lan profesionalari
- Gaietx bonetako 24/7/365 zerbitzuari

GIPUZKOA
943 903 450

www.bertako.eus

"Bidegurutzean dago Maxixatzen, euskara bera dagoen bezala"

IDOIA ALBERDI ETA JULEN GARATE MAXIXATZEN EUSKALDUNON ELKARTEKO KIDEAK

Aurtengoa urtea erabakigarria izango da Maxixatzen Euskaldunon Elkartearentzat, ibilbidea amaitzea edo aurrera jarraitzea erabakiko duelako taldeak. Martxari jarraitzea erabakiz gero, argi dute formula berriekin izan beharko duela. Bide orria zehaztu dute, eta bazkideei, udalari zein herritarrei galdetuko diete.

Testua: **Ane Olaizola**. Argazkiak: **Ane Olaizola eta Maxixatzen Euskaldunon Elkartea**.

Zintzilik du etorkizuna Maxixatzen Euskaldunon Elkartean, hango lehendakari Idoia Alberdik (Azkoitia, 1976) eta langile Julen Garatek (Azkoitia, 1968) azaldu dutenez. Egun, zazpi lagunek osatzen dute lantaldea, baina ez da erreleborik egon, asko duela 26 proiektua martxan jarri zuten kide berberak dira. Gazteengana eta beste esparru batzuetara iritsi nahi dute, elkartea bizirik mantendu ahal izateko. **Urtea hastearekin batera esan zenuten Maxixatzen Euskaldunon Elkartearen egoera ez dela ona. Zergatik?** **Idoia Alberdi:** 26 urteko ibilbidearen ondoren, taldekideei iruditzen zaigu Maxixatzenek gogoeta behar duela. Hainbeste aldiz entzuten den bidegurutzean dago Maxixatzen ere, euskara bera dagoen bezala. Ezinezkoa da taldeak orain arteko formula, militantzia eredu eta talde dinamika berberekin jarraitzea. Batetik, taldea nekatuta dago: orain hitz egiten ari garenak duela 26 urte geundenok gara; horrek zer pentsatua ematen du. Ez dugu lortu gure diskurtsoa belaunaldi berrietara iristea. Garbi dago halako elkarteak eusteko modu bakarra profesionalizazioa dela, eta azken urtebetean Julen [Garate] taldean liberatuta egoteak eman dio astindu bat proiektuari, baina hori ez da nahikoa; atzean, talde sendo bat behar

da. Ez dut esan nahi gurea ez dela talde sendoa, baina beste ekarpen batzuk behar ditugu, euskarak ere bere diskurtsoan hala behar duelako.

Bestetik, betiko kontua dago: finantzaketarena. Euskara elkarte batek oso zaila du autofinantzaketa bidez aurrera egitea, eta inguruko esperientziek esaten digute euskalgintzak, aurrera egiteko, bestelako ereduak behar dituela, Azpeitian, Tolosan edota Elgoibarren egin duten bezala, erakundeekin hitzarmen sendoak eginda.

Bidegurutzean egonik, zer norabide hartuko du taldeak?

I.A.: Gure buruari agindu diogu aurtengoa izango dela atea ixteko edo beste estrategia eta lan egiteko modu batekin aurrera egiteko urtea; baita beste lantalde batekin ere, seguru asko. Herriari zein udalari jakinaraziko diegu gure egoera zein den, baita bazkideei ere, eta euskara elkartearen gogoeta egin nahi dugu herrian. Behar al da euskara elkarte herrian? Ba al dago horretarako arrazoirik? Udala prest al dago euskara elkarte bat desagertzen uzteko? Galdera horien guztien erantzunak aztertuko ditugu.

Momentuz, beraz, ez duzue erabaki irmorik hartu.

Julen Garate: Bi aukerak ikusten ditugu taldean: batetik, ez dugu uste merezi duenik horrela jarraitzea, baina bestalde, ikusten dut Euskaldunon Topagunea bera ere bidegurutze

berean dagoela. Denok gaude egoera berean. Transmisioan etena egon izanaren kezka orokorra da, eta horri buelta emateko formula berriak landu beharko ditugu. Idoiak esan duenaren harira, maiatzaren 6ra arte prozesua egingo dugu, eta egun horretan ikuspegi desberdinak dituzten herritarrak bilduko ditugu. Udazken aldera hartuko dugu erabakia.

Lantaldea osatzen duzuen guztiok dituzue 40 urte baino gehiago. Esanguratsua al da hori?

I.A.: Bai, guztiz. Garbi dago euskararen iruditegia berritu egin behar dela. Gazteak ez datoz gugana, beraz guk beren espazioetan sartzen asmatu beharko dugu. Eta gure posiziotik beren espaziora sartzea ez da erraza; hor dago lanketa. Gazteak mugitzen diren espazioetan lana egin behar dela uste dut. Ilusio bat piztu behar da, aktibatu, euskararen inguruan. Euskara oso egoera kezagarrian dagoela iruditzen zait, eta nik neuk ez dut ikusten gure belaunalditik haratago aktibazio handirik dagoenik. Hemendik hamar urtera, egongo al da euskararekiko kontzientziarik? Kontzientzia eza oso handia da, ikusi besterik ez daude Soziolinguistika Klusterrak egindako azterketak: arnaguneetan ari dira atzerapausoak ematen, eta hori alerta bat da.

J.G.: Printza berdeak ere ikusten ditugu, esaterako, Azpeitian, han prozesu osoagoa eman baitute. Azkoitian, laster amaituko da euskararen plan estrategikoa, eta oraingoa klabe berri batzuetan oinarrituta egin beharko da; sare sozialak barne dituen eta militantzia eredu berriak proposatzen dituen. Gaur egun, jendea ez da sartuko hilean behineko bileren dinamikara. Mintegiak, bilerak, hausnarketa... termino horiek zaharkituta geratu dira.

Maxixatzenek aurrera egingo balu, zer egitura izan beharko luke?

I.A.: Seguru asko, zabaldu egin beharko da ikuspegia. Euskararen alde lan egiteko modua ezingo da izan egitura zurruna duen talde batekin. Askotan aipatzen da euskarak helburu edo bitarteko izan behar al duen. Sarea artikulatzerakoan, euskarak transbertsala izan behar du: herriko talde guztien sarea sortu beharko genuke, zeinetan euskara izango den ardatza.

J.G.: Euskarak ezin du izan Euskara Sailarena bakarrik. Euskarak arlo guztiak ukitzen ditu.

Taldean pertsona bat liberatuta egoteak lagundu al du proiektuaren profesionalizazioan?

J.G.: Liberatu bat edukitzeak ematen du astia gauzak ondo antolatzeko. Profesionalizazioa beharrezkoa da. Euskaraldian, esaterako, diru eta

indar asko gastatu dute, baina ikusi da egokitzapenak behar dituela kokalekuaren arabera. Halako kanpainetatik haratago, transmisioan eta kontzientziazioan jarri nahi dugu arreta, bi arlo horietan ikusten dugulako hutsunea. Pertsona bat liberatuta baldin badago, aukera handia dago gaian sakontzeko. Maxixatzenek antolatzen duen Geure Gelatik liburu azokak eman du lehen fruitua: irakurle taldea sortu da herrian. Hori da helburua.

I.A.: Argi dago euskara elkarteak funtzio bat betetzen duela, beharbada udalak betetzen ez duena. Guk ikusten dugu elkarteak beharrezkoa dela, baina galdera da: herriak, eta batez ere udalak, uste al dute euskara elkarte bat beharrezkoa dela? Zintzoki erantzun behar du hori udalak. Gure diskurtsoa da berriro egin behar dugula, baina baita udalak benetan sinesten badu saltoa eman behar duela ere. Inertzietatik bizitzeari utzi eta bestelako apustu batzuk egin behar dira.

Herriak zer zor dio euskalgintzari?

I.A.: Iruditzen zait arnaguneetan euskaraz bizitzeko pribilegioa izan dugunok zor diogula euskarari, euskalgintzari zein nazio osoari euskararen eusle izateak. Geure egin behar dugu konpromiso hori: %2ko euskararen erabilera duen herri bateko pertsona batek baino zor handiagoa dugu horri eusteko. Udalari hori adierazi genion. Izan ere, herritarrek ez ezik, udalak ere badu ardura jauzi kualitatibo bat egin nahi badugu. Benetan ausarta den plan estrategiko bat behar dugu mahai gainean, eta udalak plan urratzaileak egin behar ditu. Izan ere, aurreraka egin dena asko izanagatik, atzera hartu dugun abaila ere handia da dagoeneko. Balazta jarri nahi badiogu egoerari, herrigintza berri bat asmatu behar dugu, baina udalak izan behar du traktore.

J.G.: Ausartaz gain, zientifikoa ere behar du izan urrats politikoak. Adibidez, errepide bat egin behar denean, ingeniariak agintzen dute; politikoak ez dira sartzen horretan. Ordea, hizkuntza ekologia ere hor dago, eta hizkuntzalariek esaten dute hizkuntza bat bizirik mantentzeko zer egin behar den. Beraz, dakienari kasu egiteko eskatzen diegu, adituak baitaude horretarako.

Martxoaren 16an batzar orokorra egingo duzue. Zer pisu izango dute bazkideek taldearen etorkizunean?

J.G.: Bazkide asko ditugu, baina egia da haiekin ez dugula kontraste askorik egiten. Oraingo honetan, saiaturako gara batzar parte hartzaileagoa izaten,

eta bazkideak propio deituko ditugu bilerara. Maiatzaren 6an, berriz, mintegi bat egingo dugu herritarrekin, eta guztien arteko kontraste bat egingo dugu.

I.A.: Bazkideei egoera planteatuko diegu, eta entzute saio bat izango da. Normalean, oso militanteak diren pertsonak joaten dira urteko batzarrera, baina horien iritzia kontrastatu beharko dugu ahots desberdinen artean. Hortik, ondorio batzuk aterako ditugu.

Liburu azoka, Maiatzeko Lorak eta Orbel Jokoak dira elkarteak urtean zehar antolatzen dituen egitasmoak. Aurten, eutsiko al diezue horiei?

J.G.: Aurten, Maiatzeko Lorak ez dugu antolatuko, iruditzen zaigulako, zorionez, beharrik ez dagoela. Izan ere, Matadeixen kontzertu bat antolatuta, ez diegu inongo ekarpenik egingo euskarari eta kulturari, Matadeixek berak baduelako nahikoa dinamika aktiboa horretan. Horrez gain, urtean lauzpabost bertso saio ere egoten dira herrian, eta beraz, horiek betetzen dute kultur eskaintza hori. Bestalde, Orbel Jokoetan gazteentzako eta umeentzako beste atal bat sortzea da gure asmoa, transmisioan eragiteko. Hain zuzen, gure taldeak formazioan, transmisioan eta kontzientzian jarriko du orain indar guztia.

I.A.: Festaz haratago, bestelako apustu batzuk behar ditugu, eta ziurrenik exigenteak izango dira zenbaitentzat. Egia da gizartea aldatu egin dela; duela 26 urtekoak eta egungoak ez dute zerikusirik. Egun, aniztasuna handia da, eta herria eleanitza da. Ondo dago, baina euskarak zer espazio du hor? Euskara lehenengo egongo da, ezta? Horretarako, zer egin behar da? Hori da planteatzen dena.

Argi al dago euskarak aurrea egon behar duela?

I.A.: Galdetuz gero, argi dago baietz, baina gero, praktikara ez da eramaten; beraz, beste neurri batzuk behar dira.

J.G.: Pantailaldia gisako egitasmoek emandako datuek garbi erakusten dute. Egun, mundua etxean duzu, baina duela 26 urte Internetak ez zuen existitzen. Internetak mundua aldatu du, eta gazteak sarean daude. Guk ere hor egon behar dugu, beraz.

I.A.: Aro berri bati ekiteko ordua da. Nolabait, euskararen ibilbidearen istorio berria kontatzen hasi beharko dugu. Egindakoa hor dago, baina horri tiraka askoz urrutirago ezingo gara joan. Erabaki eta estrategia berriak jarri beharko dira mahai gainean, ausartak eta biziberritzea ziurtatuko dutenak. Frankismoaren ondoren

Maxixatzen Euskaldunon Elkartearen lantaldea.

"HERRIAK, ETA BATEZ ERE UDALAK, USTE AL DU EUSKARA ELKARTE BAT BEHARREZKOA DELA?"

izugarritzko susperraldia egon zen, sekulakoa da egin dena. Orain, beharbada, beste etapa bat hasi beharko dugu. Sekula baino bitarteko gehiago ditugu, baina oinarritzkoa falta zaigu: kontzientzia eta eusteko gogoia. Hizkuntza txiki bat garen heinean, ekosistema osoak egon behar du aktibo. Gurea bezalako elkarte txikiek inurri lana egiten dute, ekosistemako osagai guztiak ezin dituzte horiek bakarrik aktibo mantendu. Ardurak dituenak ardurak hartu behar ditu. Zintzoki esanda, ordea, ez dut uste erakundeak horretara daudenik. Euskara ez dago agenda politikoan lehenetsita. Hor dago hutsune nabarmena, nire ustez.

J.G.: Egia da euskara askotan eskatzearekin eta lanarekin lotzen dela, eta uste dut eskaintzeko ere badugula. Esperientzia on asko dugu emateko. ■■■

ALDATU BEHARRA, HOBETO BIZITZEKO

MIRENE BEGIRISTAIN ETA IORITZ AIZPURU

Tokiko elikagaien kontsumoa bikoiztu egin da azken urteetan, hala diote datuek. Bertako ekoizle txikien eta horiek ekoitzitakoa kontsumitzearen aldeko apustuaren sendotasuna, ordea, ezbaian dagoela uste dute Mirene Begiristainek eta Ioritz Aizpuruk. Energiaren trantsizioa elikaduraren trantsiziorik gabe ezin dela egin ere uste dute, baina urruti ikusten duten elikadura burujabetza.

Testua: **Mailo Oiarzabal.**

Argazkiak: **Arnaitz Rubio Aprea.**

Bertakotik elikatuz bertakoa elikatzea onuragarria ez ezik beharrezkoa, ezinbestekoa, dela sinesten dute Mirene Begiristainek (Andoain, 1972) eta Ioritz Aizpuruk (Azpeitia, 1983). Premiazkoa, krisi ekologikoaren testuinguruan, eta krisi hori eragin duten hainbat faktoreri aurre egiteko tresna ere bai. Teorikoki zein modu praktikoan ari dira ideia horren alde lanean. Ekonomian doktorea, EHUKo irakaslea eta ikertzailea da Begiristain Getariako bizilaguna, Biolurreko kide ere bai, eta elikadura sistemak dira bere ikerketan esparru nagusietakoa; Aizpuru, berriz, Azpeitiko Azoka Plazako Elikagunea saltokia kudeatzen duen Artxara kooperatibaren sortzaileetakoa eta kidea da.

Elikadura sistema irauli beharraz aritu dira parean eta pareko, baina hori erakundeen eta eragileen ausardiarik gabe eta gizartea bera eraldatu gabe nekez iritsiko dela uste dute.

Tokikoa, bertakoa, gertukoa, 0 kilometroa... Kontsumoari lotuta gero eta sarriago entzuten diren kontzeptuak dira. Zergatik da garrantzitsua horiek kontuan hartzea?

Mirene Begiristain: Ahoz aho dabil bizi dugun krisi ekologikoa, eta gure kontsumoak izugarrizko inpaktua du krisi horretan. Garrantzitsua da

horretaz jabetzea, gure eguneroko kontsumoak, eta tartean elikagaiek, izugarrizko garrantzia dutela krisi ekologikoan. Izan ere, egun jaten dugunaren %95 baino gehiago kanpotik dator, eta milaka eta milaka kilometro egiten dituzte elikagaiek. Zentzu horretan, tokikoa kontsumitzearen garrantziaren zergatia da geure bizitzak hobetzea, eta bertako produktuekin sortzen dugu aukera hori.

Ioritz Aizpuru: Krisi ekologikoa, krisi energetikoa bolo-bolo dabiltzan honetan, elikadura burujabetza edo bertako produktuen kontsumoa agente politiko eta sozial denek agendan gorritz jarri beharreko kontzeptuak eta apustuak direla iruditzen zait, esku artean ditugun arazo horiei irtenbidea emateko gakoetako bat direlako.

Eta ari al gara kontuan hartzen? Antzematen al da kontzientzia aldaketarik?

M.B.: Bai, sumatzen da. Kontzientzia handitu da, eta hori datuetan ikusten da, gainera. Tokiko produktuen kontsumoa bikoiztu egin da azken urteetan. Aztertzekoa da zer faktorek bultzatzen duten horretara. Badakigu printzipala ez dela guk aipatu dugun arrazoia. Faktore kolektiboak, krisi ekologikoa eta, ez dira arrazoi nagusiak. Faktore indibidualak dira, gehien bat, aldaketa bultzatu dutenak: osasuna, norberaren ongizatea... Dena dela, datuek erakusten dute gora egin duela tokiko produktuen kontsumoak, eta ikusi besterik ez dago saltoki handietan bertako produktuek eta produktu ekologikoek zer-nolako presentzia hartu duten; eta horrela gertatu da saltoki handi horiek merkatu-hobia ikusi dutelako hor. Hala ere, proportzioa oso txikia da. Gainera, kontuan hartu behar da elikagaiei gure errentaren %15 eskaintzen diegula; beste partida batzuek, etxebizitzak eta garraioak, garrantzi handia hartu dute azken urteetan. Azken hamarkadetan erdira jaitsi da gure errentatik elikagaiei eskaintzen diegun kopurua. Beraz, badago kontzientzia handitze bat, badaude horretan positiboki eragiten ari diren faktoreak, eta tokikoa eta ekologikoa merkatu produktu bihurtu dira; baina, aldi berean, errentan elikagaiei eskaintzen diegun garrantzia ez da handitu.

I.A.: Kontzientzia aldaketa horren adierazle dira herriz herri edo eskualdez eskualde bertako produktuak sustatzeko sortzen ari diren proiektuak ere.

Mirenek komentatu bezala, nabaria da supermerkatu handietan bertako produktuen edota produktu ekologikoen presentzia gero eta handiagoa dela. Baina produktuen presentzia bera baino areago, nabarmenduko nuke azalera handiko saltokiek nola baliatzen dituzten produktu horiek publizitatea egiteko; amu gisa erabiltzen dituzte, jabetu direlako herritarrak kontzientziatzen ari direla. Beste kontu bat da bertako produktuen aldeko apustua benetan egiten duten ala ez.

M.B.: Bai, nabarmena da ez dela gauza bera. Ez da bakarrik zer erosten dugun, baita non erosten dugun ere; eta horrek izugarrizko garrantzia dauka, elikadura burujabetzarekin zerikusi handia dauka. Gure euro bakoitza non jartzen dugun, ekonomia noren eskutan uzten dugun, garrantzitsua da. Energiarekin bezala, ikusi behar dugu zer trantsizio egin nahi dugun elikadurarekin. Tokiko proiektuek izugarrizko garrantzia dute erabakigune gisa ere, ez baita bakarrik zer produktu eskaintzen diren, baizik eta zer eraikitzen den, zer ekonomia eraikitzen dugun horrekin.

Tokiko ekoizle txikiak eta kontsumitzaileak gerturatzeko hainbat saiakera egiten ari dira: kontsumo taldeak, azokak biziberritzeko proiektuak... Kontzientzia duen edo hartzen ari den jendearengana iristen dira horrelakoak, baina publiko orokorrarengana iristeko lana egiten al da? Zer bide jorratzen dira edota jorra daitezke?

I.A.: Uste dut hor sentsibilizazio lan handi bat dagoela egiteko, lehen aipatu dugun larrialdi ekologikoari aurre egiteko edota bertako ekonomia sustatzen duela azpimarratzeko. Hainbeste maite dugun Euskal Herri berde hori, mendiak, soroak... Jendea kontziente izan behar da lehen sektorerik gabe gure ingurumena ez dela bera izango. Era berean, kontziente izan behar dugu gure platerean jartzen dugunak zer eragin daukan esparru desberdinetan. Niretzat, gakoetako bat litzateke hezkuntzan apustua egitea.

M.B.: Landa eremua jaten dugunaren, gure elikadura sistemaren ispilua da, azken finean. Uleratu behar da dena dagoela elkar lotuta, ikuspegi integrala edukitzea oso garrantzitsua da. Nolako elikadura, halako nekazaritza esaten da. Hezkuntza da gakoetako bat, eta gatazka handia dago

Begiristain eta Aizpuru, Azpeitiko Zelai Luzen.

"Egun jaten dugunaren %95 baino gehiago kanpotik dator, milaka kilometro egiten dituzte elikagaiek"

"Euro bakoitza non jartzen dugun, ekonomia noren eskuetan uzten dugun, garrantzitsua da"

"Energiaren trantsizioa elikaduraren trantsizioarekin batera pentsatu behar da"

Mirene Begiristain

uneotan eskola jantokien gaiarekin. Eskola jantokiek bertako produktuekin lan egin ahal izatea ahalbidetuko duen Eusko Jaurlaritzaren dekretuaren zain gaude urteetan. Gure Platera Gure Aukerak izugarritzko lana egin du azken urteetan, proiektu pilotuak ere badira martxan, baina ez da lortzen hori orokortzea. Eta funtsezkoa da, eta erosketa publikoarekin lotuta joan behar du. Landa eremua askotan erabiltzen da folklore kutsuarekin, baina egin daitezke gauzak politika publikoetatik, eta eskola jantokiak eta erosketa publikoak tresna oso indartsua dira zentzu horretan. Horiez gain, eta Biolurren ari gara horretan lanean, baserritarrentzat ekoizpen duina eta kontsumo herrikoia garatu behar dira. Hau da, ezin da izan elikagai ekologikoak eta osasuntsuak pribilegio bat izatea; eskubide kolektibo bat dira. Garrantzitsuak dira norberak elikagaiekin lotuta hartu beharreko erabakiak, baina era berean, elikagai horiek eskuragarriak izan behar dira, eta gaur egun ez da horrela.

Ekoizleak eta kontsumitzaileak gerturatzeko aipatutako egitasmoetako bat da Elikagunea. Bost urte bete berri ditu Azpeitiko Azoka Plaza berrituan txertatutako proiektuak. Zer balantze egiten duzue orain artekoaz?

I.A.: Balorazioa positiboa da. Egia esan, beldurraekin hasi ginen: proiektu berria zen, antzeko beste esperientzia batzuk ezagutzen genituen, baina ez Elikagunearen berezitasunak zituenik; baserritarren plaza batean sartu behar genuen... Baina lehen egunetik eskuak zabalik hartu gintuzten, bai baserritarrek, bai herritarrek, laguntzeko prest, gainera. Laguntasun eta elkarlan horri esker egin dezakegu bost urteon balorazio positiboa. Hiru langilek ekin genion bideari, eta gaur egun zortzik osatzen dugu lantaldea, 400 familia bazkide dira kooperatiban eta 150 bat ekoizleren produktuak eskaintzen ditugu. Beraz, uste dugu aurrera begira apustu berriei heltzeko oinarria behintzat jarri dugula.

Zer jaso duzue azokako ekoizleen partetik? Antzeman al dute alderik haiek?

I.A.: Elkar elikatzen dugula ulertzen dugu guk. Herritarrek azokan aurkitu ezin dituzten zenbait produktu eskaintzen ditugu Elikagunean, horrela beren erosketak osatzeko aukera dute haiek,

eta modu horretan jendearen joan-etorria ere handiagoa da Azoka Plazan. Bestetik, baserritarrek aukera dute azokan ez dauden egunetan ere beren produktuak Elikagunean eskaintzeko. Urte hauetan ikusi ditugu beren ekoizpena egokitu edo handitu duten ekoizleak; edota produktu berriak lantzen hasi direnak, eskaera bazegoela antzemanda. Gauza horiek dira, benetan, gure proiektuari zentzia ematen diotenak, eta guri lanean segitzeko ilusioa eta indarra ematen digutenak. Esan dezakegu familia bat osatu dugula.

Azoka tradizionalak asko pairatu dute kontsumo ohituren eta bizi baldintzen aldaketa. Ekoizleek garatu al dituzte ohitura berrietara egokitzeko tresnak? Edo, zer tresna beharko lituzkete?

I.A.: Azpeitiko gure esperientziatik, ikusi dut baserritarren eta ekoizleen partetik garai eta ohitura berrietara egokitzeko prestutasuna. Beren produktuak Elikagunean saltzen hasteko proposamena egin zitzaizenean zein Enkarguk proiektua martxan jarri zenean, prestutasuna izan dute baserritarrek. Baina denok bezala, laguntza eta bultzada behar dituzte ohitura berrietara egokitzeko.

M.B.: Izan ere, azokek izugarritzko eragin ekonomikoa eta soziala dutela iruditzen zait. Azpeitian ikusten da, eta Tolosan ere ikusten dela uste dut: azoka bete egin da, ez da bakarrik eraikin bat egin edo azpiegitura bat berri dela, prozesu sozial bat eman behar da, eta Azpeitiko nabarmena izan da. Horrek erakusten du azokak espazio biziak direla, eta landu egin behar dela berak [loritzek] aipatzen zuen hori guztia. Uste dut baserritarrek egokitu direla, ez bakarrik teknologia berrietara, baita produktuen eskaintzari dagokionez ere. Kontsumo ohiturak aldatzen dihoazela ikusi dute eta produktu berriak eskaintzen dituzte. Baina, era berean, ikusten da azoketako batez besteko adina zein den; Gipuzkoako azoken azterketa bat egin genuen eta bailara guztietako azoketan ikusten da, landa eremuaren ispilua da hori ere. Gai konplexua da, baina azokak biziberritu nahi baldin baditugu, landa eremua biziberritu behar dugu. Azoka oso espazio politiko eta kultural garrantzitsua dela

iruditzen zait, eta asko daukagula ikasteko, adibidez, Azpeitiko prozesutik.

Bakoitzak zeuen esperientziatik ikusita, zein dira gaur egun lehen sektoreko ekoizle txikien zailtasun nagusienak?

M.B.: Motzean esateko asko dira. Lehen esan dudan moduan, uste dut horrelakoetan interesgarria dela elikadura sistemari bere osotasunean begiratzea, gauzak elkar lotuta daudelako, zer arazo sortzen diren eta arazoak nola elkar elikatzen diren. Hala ere, baserritarren arazoez ari garenean badaude bi edo hiru gako. Lan baldintzak dira horietako bat. Baserritarren lan baldintzak prekarioak dira, oso zailak. Izan ere, baserritarrena ez da bakarrik lanbide bat, bizimodu bat da, bizimodu horrek izugarritzko garrantzia dauka gizartearentzat, eta horrek duen balioa ez da kontuan hartzen. Lan baldintza duinak sortzea oso-oso garrantzitsua da, behar den erreleboari heldu nahi badiogu. Urola Kostan, azken urteetan, ia ehun baserri edo ustiategi itxi dira.

Asko dira, ezta?

M.B.: Asko dira, baina beste hainbat eskualdetan gertatzen ari den gauza bera da. Erreleboari eusteko, lan baldintzak hobetu egin behar dira, eta gai horrek estrategikoa izan behar du politika publikoetan. Emakume baserritarren egoera espezifikoa ere ezin da ahaztu. Genero ikuspegitik, baldintzak are zaurgarriagoak dira emakumeen kasuan. Lan eremu maskulinizatua da, eta rolek eta estereotipoek asko markatzen dute emakume batek landa eremuan ekoizpen proiektu bat martxan jarri nahi duenean. Baserri edo ekoizpen proiektu batean norbaitek kotizatu izan badu gizonezkoa izan da, emakume asko jubilazio eskubiderik gabe geratu dira. Bestetik, Ticket Bai denon ahotan dabilen honetan, uste dut garrantzitsua dela burokratizazioak baserritarrei eragiten dizkien zailtasunak aipatzea. Ez da posible baserritarrei eta ekoizleei behin eta berriz horrenbeste oztopo iristea administrazioetatik goitik behera, digitalizazioak horrenbeste konplikatzeko beren egunerokoa.

I.A.: Elkarriketa honetara etorri aurretik ekoizle bati galdetu diot, "zailtasunen inguruan eta, zer aipatuko huke?", eta "papeleoa" izan da

"Jendea kontzientze izan behar da lehen sektorerik gabe gure ingurumena ez dela berdina izango"

"Ikusi dut baserritarren eta ekoizleen partetik garai berrietara egokitzeko prestutasuna"

"Proiektuak bideragarri egiten ditugu, baina ez dakit zenbateraino egiten ditugun bizigarri"

Ioritz Aizpuru

haren erantzuna. Lan baldintzen gaiari eutsiz, zaharkituta dago lehen sektorea, batez besteko adina ia 60 urtekoa da. Gazteak sektore-
ra erakartzeko, nik beti esaten dut lehendabizi lehendik dauden ekoizleen lan baldintzak hobetu behar direla, horrela erakarriko dugula jendea. Izan ere, proiektuak bideragarri egiten dira, baina ez dakit zenbateraino egiten diren bizigarri. Uste dut badagoela zeregina, eta baldintza horien hobekuntzaren ondorioz lortuko dugula erreleboa sektorean.

M.B.: Gainera, gizartea aldatzen ari da, eta aldatu egin da gazte batek bere bizitza nola eraiki nahi duen ere. Lehen sektoreari dirulaguntza asko ematen zaiola esaten da, baina dirulaguntza gehienak ustiategi handientzat izaten dira, ez baserritar txikientzat, nahiz eta txikiak diren gehiengo; eta bizi baldintza hobeak sortzen laguntzen du diruak. Horrez gain, behar dituzten bestelako azpiegiturak, lan burokratikoak, osasungintzako baldintzak... ekoizle txikien beharretara egokitu beharko lirateke. Gauza asko egin daitezke lan baldintzak errazteko.

Eta horiek egiteko borondaterik ba al da administrazioetan?

M.B.: Orokorrean gutxi, esango nuke. Udalerriek ez dute konpetentzia askorik lehen sektoreari lotuta gai horietan.

I.A.: Eta beste erakundeekin alderatuta, bai ikusten dela borondate gehiago herri mailakoetan. Orain arte aipatu ditugun proiektuak, Elikagunea eta Azoka Plaza Azpeitian, adibidez, udalaren, eragileen eta ekoizleen arteko elkarlanari esker gauzatu dira. Baina Mirenek esan duen bezala, eskumen asko ez daude udalen esku, eta beste maila horietan borondate gutxiago dago.

M.B.: Eta asko egin daiteke, Euskal Herrian badaudelako konpetentziak aldundien edo Eusko Jaurlaritzaren esku. Adibidez, lehen aipatu dugun eskola jantokien gaian, edo osasun baldintzetan, burokratizazioaren ingurukoetan, kontsumoaren kontzientziari lotutakoetan... gauza asko egin daitezke.

I.A.: Eta lurrak lortzeko dauden zailtasunetan sartzen bagara... Beste ordu batzuetarako izango genuke elkarriketa.

M.B.: Arazo larria da hori, bai. Gazteek lurralde eskuratzeko dituzten zailtasunak izaten dira arazo handienetakoa.

Elikagaietan ere, ia mundu osoko produktuak daude eskura, eta askotan hemengoak baino merkeago. Nola egin aurre horri?

M.B.: Ekoizle txikiek asko landu dute autonomia, eta hori alde dute. Ez dute ekoizle handiek, bereziki eredu industrializatuagoa dutenak, insumoekiko duten dependentzia, eta asko laguntzen die horrek. Analisisaren bat egin da horren gainean, eta ikusi da krisiaren ondorioz gehiago parekatu direla produktu ekologikoen eta konbentzionalen prezioak. Tokikoa eta zuzeneko erosketak, uste dut hori dela kontsumitzaileak duen bidea.

I.A.: Hori da. Merkaturatze bide laburrak erabiltzea da gakoa, zuzeneko salmenta azoka edota kontsumo taldeen bitartez edota Elikagunearen gisa ahalik eta bitartekari gutxien erabiltzen dituzten proiektuen bitartez. Bestetik, askotan ez gara kontziente munduaren beste puntatik iritsi eta merkeago diren produktu horiek zenbat bitartekari dituzten tartean, eta bestaldeko puntan dagoen ekoizleak zuk ordaindu duzun prezio horretatik zer parte txiki jaso duen. Askotan ez gara kontzientze produktu horiek erosten ditugunean eragiten dugunaz: kutsadura, ekoizlearen lan baldintzak...

M.B.: Emakume baserritar batek esaten zidan: "Merke? Nik uste garesti irteten ari zaigula". Ez dira kontuan hartzen beste lurraldeetako baserritarren, ingurumenean eta gurean, gure osasunean, zer inpaktu eragiten diren. Jaten dugunak osasunarekin ere lotura zuzena du, izan ere. Beraz, merke? Garesti irteten ari zaigu, epe luzean.

Elikadura burujabetza bada helburua, egungo abiapuntutik, zer pauso eman behar dira ezinbestean epe motz-ertainean?

I.A.: Erakundeek zein eragile sozialek erabaki ausartak hartu behar dituzte, eta pausoak eman, bai kontsumoan, bai ekoizpenean. Horrek eskatzen du ekoizleen aldeko apustua egitea, ekoizleei erraztasunak ematea, lehenetik dauden ekoizleen baldintzak hobetzeko eta ekoizle berriak erakartzeko. Bertako produktuen kontsumoa sustatuko duten politikak jarri behar dira martxan. Mila gauza daude egiteko.

M.B.: Elikadura burujabetza hitz potoloa da. Izan ere, gauza bat da bertakoa jatea, eta beste bat elikadura burujabetza. Autonomia izatea da kontua, eta landu dezakegu bertako produktuarekin autonomia; baina beste kontu bat da hartzen diren erabakien gainean zenbaterainoko kontrola duen herriak. Hori da elikadura burujabetza, geuk erabakitzea noiz, non eta nola ekoizten den, eta horrekin sortzen den balioa non gelditzen den. Eta hori oso urruti daukagu. Baina, lortzek esaten zuen moduan, estrategia bat landu behar da; zerbait falta badugu horixe da, estrategia bat. Egitasmoak sortzen eta garatzen dira, baina halako akupuntura moduko bat dira, ez dago epe luzerako planifikaziorik. Energiaren trantsizioa elikaduraren trantsizioarekin batera pentsatu behar da, lurraldearen planifikazioak zutabe bat izan behar du.

I.A.: Elikaduraz ari garenean, oinarrizko gauza batez ari gara. Herri gisa elikadura sistema bat definitzeko eta erabakitzeke gai ez bagara, zer erabaki behar dugu, zer jan eta nola ekoiztu erabakitzeke gai ez bagara?

Estrategia aipatuta, 2030erako Euskadiko elikadura sistema iraunkorrerako lerketa eta Berrikuntza Estrategia osatu dute hain-

bat erakundek eta eragilek, eta lanketa hori gidatu dutenetako bat zara zu, Mirene.

M.B.: Hainbat eragilerekin Europa mailako proiektu batean parte hartzeko aukera izan genuen. Ikerketaren emaitzak Europako Batzordera iritsi ziren eta han bazegoen aditu talde bat. Hemengo lantaldearen emaitzen ondorio nagusietako bat errepikatu zuen aipatutako aditu taldeak: korapilo handiena ez da teknologikoa, ezta ekologikoa ere, korapilo handiena soziala da; berrikuntza sozialean dago gakoa. Horretaz jabetzea garrantzitsua da. Bestela, ematen du krisi honetatik teknologiak salbatuko gaituela, eta tentazioa ederra da, berdin jarraitzeko eta ezer ez aldatzeko. Baina aldaketak gure antolaketa sozialetik etorri beharko du.

Bertakotik elikatzeak zer ematen dio gizarteari?

I.A.: Osasuna, ingurumena, herri gisa nortasuna... Gure elikadura sistemak, zeharka, horietan guztietan eragiten duela esango nuke. Mila arrazoi daude bertako produktuak kontsumitzeko, eta mila arrazoi dauden neurri berean, mila onura eskaintzen dizkio gizarteari bertakoa kontsumitzeak.

M.B.: Hobeto bizitzea. Garai konplikatuak dira, kezkaz, beldurrez eta ezjakintasunez beteta bizi garela ematen du, erabakiak hartzeko beldurrez, dauzkagun pribilegioak galduko ote ditugun. Baina ausardia aipatzen zuen

loritzek, eta uste dut hobeto bizitzeko aukera bat eraikitzea dakarrela bertatik elikatzeak. Hobeto bizi gaitzeko deshazkunde logika horretan; beste era batera, baina hobeto. ■

Ikusi eksklusiban Mirene Begiristani eta Ioritz Aizpururi egindako elkarrizketa QR kodea eskaneatuta.

Azpeitira begira

IRENE ELORZA

Otsaila, igande eguerdia. Elegante Eguna Azpeitian. Lasaitasuna da nagusi Azkoitiko kaleetan. Olaberrineko atarian, lagun talde txiki bat dago tragoa hartzen. Ezagun bat ondotik pasa zaie eta zera galdetu die:

- Ze, ez al zuzte Azpeitire?

- Azpeittire? Azpeittire anbulatoixoa bakarrik!, erantzun diote.

Azkoitiarrismo-ateraldiak barregura eragin dit, baina gogorarazi ere egin dit espezialista guztiak han daudela eta larrialdietako zerbitzua ere hango osasun etxean dagoela aspalditik, hau da, arratsaldeko bostetatik aurrera edo asteburuetan eta jaiegunetan larrialdiren bat dugunean, azkoitiarrok bost kilometroko bidea egin behar dugula (autoan, auto bat duenak; eta garraio publikoan, gainontzekoek), nahiz eta zergak berdin-berdin ordaindu.

Hariari tiraka, Azpeitian dauden eta inbidia sorrarazten didaten zerbitzuen zerrenda luzea osatzen joan naiz etxera bidean. Eta, zer esango dizuet bada? Nire harrotasun azkoitiarra mindu egin da. Hori bai, larria ez denez, Azkoitian bertan sendatuko naiz.

Hasteko, berriki bost urte bete dituen Azoka Plaza etorri zait burura; ez bakarrik eraikina, baizik eta Elikagunea, denda, sukaldea, bertan egiten diren ikastaroak, zozketak, eta, oro har, elkargune gisa eraiki duen espazio erakargarria.

Soreasu kultur-eraikinarekin akordatu naiz ondoren. Antzokiko aulkien eta zoruaren inguruan dudan iritzia neuretzat gordeko dut, laudoriozko testu bat idazten ari naiz eta. Soreasun sortu den Dinamo kultur-ekosistema eta bertatik ateratzen diren proiektu artistikoak Gipuzkoako hiriburua Urolara begira jartzea lortu du, besteak beste, eta ez da gutxi!

Soreasun bertan dago Elkar-ekin taldearen Elkargunea, ekonomia zirkularraren adibide eredugarria, eta elkartasuna eta ekologia uztartzen dituen egitasmo sendoa. Handik ehunka metrora, berriz, Emakumeen Txokoa aurki dezakegu. Feminismoaren iparorratza jarraituz, herriko parekidetasunaren aldeko ekintza, aldarri eta pertsona zein talde anitzen topalekua dena aspalditik. Adibideak ugariak dira: udalaren esku dagoen Plax! sexu eta bikote aholkularitza zerbitzua, auzoko festak berpiztu zituen Sanjuandegiko Festa Batzordea...

Beti uste izan dut mugimendu sozialen eta erakunde publikoen elkarlanari esker gauzatu ahal izan direla egitasmo horiek guztiak. Herri-mugimenduek bakarrik oso zaila lukete helburuak lortzea, eta erakundeek herritarren lan, ilusio eta gogorik gabe ere ezingo lukete antzekorik eraiki.

Otsaila, igande eguerdia. Baten bat akordatu al da gaztetan abesten genuen kanta honekin? "Azkoitixe! Gure herrixe! Azkoitixe! Muermo haundixe!". Ni neu bai, batzuetan, baina abesten zuen taldearen izena ahaztu zait. ■■■

**AZPEITIAN DAUDEN ETA
INBIDIA SORRARAZTEN
DIDATEN ZERBITZUEN
ZERREND A LUZEA
OSATZEN JOAN NAIZ**

zurt
teberrua

OGITARTEKOAK • SANDWICHAK ETA HAMBURGESA
ENTZALADAK • RAZIOAK
GARAGARDO ETA ARDO ESKAINTZA ZABALA

TERRAZA HANDIA
ZUZENEKO EMANALDIAK

KALE NAGUSIA, 68 • 943-85 12 75

ARTISAU PIZZAK
ENTZALADAK
PINTXOAK
PLATER KOMBINATUAK
RAZIOAK
OGIARTEKOAK
ARDO ESKAINTZA ZABALA
SORBU ETA ANGELOAK
PILAFORDEAK
LARRUNGATETAN OLIU ARTA PIKETA

LATZ
TABERNA

KALE NAGUSIA, 55 • 943-85 13 19

ZERBER
BURDINDEGIA

BEHAR DUZUNERAKO ALOR GUZTETAKO GAIK ALFARITUKO
DITUZU GURE BURDINGIAN: INDUSTRIA, ELEKTROZITATEA,
MARGOLARITZA, ETXEA, ITURGINTZA, BIKOLAJEA
ETA ABARREKO TRESNERIA: HALA NOLA, TORQUILLAK,
ERROKAMENDUAK, SARRAILAK, GILTZAK, ETA ABAR...

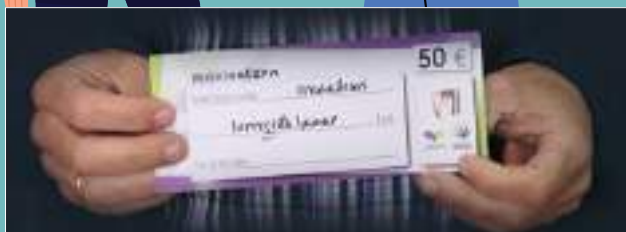
ZERBERREN
"ZER BER ETA HURAXE"

NAGUSIA, 39 - 20720 AZKOITIA - 938 35 81 05
www.ferreteriazerber.com

NON DAGO ZAKELMARI?

Otsailleko Maxixatzen aldizkarian **Zakelari** non ezkatututa zegoen asmatu behar zen: 7. orrialdean zegoen ezkatututa. Maxixatzeneko bazkide guztien artean zozketa egin ondoren, **Maitane Juaristi** bazkideari egokitu zaio, eta bere senide batek jaso du Herrixen merkataria elkarrean emandako **50 euroko erosketa bonoa**. Apirilean, Ogi Berri okindegiaren zortzi lagunentzako tarta zozkatuko du Maxixatzenek Zakelari aurkitzen dutenen artean. Bidali erantzuna martxoaren 17a baino lehen, Kultur Etxeko postontzira edo erredakzioa@maxixatzen.eus helbide elektronikora.

*Komertzio
txiki
herrixen
esentziko*

"Trikitiak bizimodu bat eman dit"

JOSU ARRIZABALAGA 'IZER' TRIKITILARIA

Trikitilaria da Josu Arrizabalaga *Izer*. Etxetik jaso zuen haurra zela trikitiarekiko zaletasuna, eta orduz geroztik, azkoitiarrak ibilbide oparoa egin du panderoaren zein soinu txikiaren eskutik. Laja izan zuen irakasle eta "maisua", eta harrezkero, musikariak inguruko hainbat bazter alaitzen dihardu.

Testua eta argazkia: **Naia Arrizabalaga**. Marrazkia: **Gorka Larrañaga**.

Josu Arrizabalaga *Izer*-ek (Azkoitia, 1980) etxetik jaso du trikitiarekiko zaletasuna, aitzak soinu zein panderoa jotzen baitzituen. Txikitatik ditu trikitiari zein kulturari lotutako oroitzapenak aitarekin. Azaldu duenez, 2 urte zituenean, denda bateko erakusleihoan pandero bat ikusi zuen, eta hari begira geratu zen "ttir-ttir" esanez. Hura erosiz gero, ez zegoen jostailu hoberik Izerrentzat. Panderoaren eskutik hasi zuen azkoitiarrak ibilbidea, baina soinu txikia eskuan hartuta ere uztartu du bidea. Etxeko zaletasunaren adibide, aitzak soinu jotzen zuenean bere alboan jartzen zen Izer, eta 3 urte zituenean, panderoarekin erritmoa markatzen ibiltzen zela oroitzen du hark. Aita lanera joaten zenetan, berriz, haren soinu probatzen jarduten zuen ezkutuan, eta hori izan zen soinuarekin izan zuen lehen harremana, bere hitzetan. Urte batzuen ondoren, aitzak soinu txikia irakatsiko ziola esan zion, eta semeak proposamena onartu. Lehenengo pausoak jostailuzko soinu txiki batekin eman zituen, harekin piezak joz; instrumentuari "zukua atera" ziola gogoratzen du azkoitiarrak. Dena den, bere burua "pandero

jotzailatzat" hartzen duela aitortu du Izerrek: "Gaur egun, soinuarekin ez, baina panderoarekin nahi dudana egiteko gai naiz".

Laja, erreferente eta maisu

Aurreneko urteetan, eta etxeko giroan, aita izan zuen irakasle, baina hark Iñaki Garmendia *Laja* trikitilariarekin zuen harremana medio, 14 urtetik aurrera, lau bat urtez, Laja izan zuen irakasle Izerrek. Ondo gogoan du astero izaten zuen zita hura: "Niretzat ostegun arratsaldeetan Lajarengana joatea asteko zitarik garrantzitsuen izaten zen". Ikasle garaiko "oso oroitzapen onak" ditu trikitilariak. Hala ere, soinu jotzen ez zela "horren ona" aitortu du. "Baina ikasteko garaian dena xurgatzen nuen, eta ordubeteko eskoletan, esaterako, bizpahiru pieza ikasten nituen", zehaztu du. Soinu txikiarekiko zuen afizioa izugarria zela gogoratzen du Izerrek: "Eskolako jolas-orduan etxera joaten nintzen ogitarteko baten bila, eta horren aitzakian, soinu jotzen nuen ordu erdi batean edo".

Lajaren irakasteko formula ere berezia zela nabarmendu du Arrizabalagak: "Bere garaiko piezak irakasten zizkidan; nik ez nion sekula

esaten zer pieza ikasi nahi nuen, berak proposaturikoa ikasten nuen". Horrez gain, piezaz pieza aurrerapauso ugari ematen zituela gogoratzen du Izerrek. "Beti zegoen erritmo aldaketaren bat, bariazio bat gehiago...". Irakasleari esker, 200 pieza ikasi ez, baina soinua jotzen ikasi zuela argi dauka trikitilariak.

Lajagarengandik jaso, ordea, ez zen eskola ordu haietara mugatu, haren ikasle izateak plaza askotan aritzeko erraztasuna eman diola sentitu izan baitu trikitilariak: "Jotzen hasi orduko jendeak antzeman egiten zidan Lajaren ikaslea nintzela, eta nik gustura entzuten nuen hori". Izan ere, Laja "erreferente eta maisu" izan zen harentzat. Dena den, beste zenbait "erreferente" ezagutzeko aukera izateak "zorteko" sentiarazi izan du Arrizabalaga. Tomas Soraluze *Epelde*, esaterako, haurra zela ezagutu zuen Aizpurutxoko afari batean: "Gogoratzen dut Aizpurutxora sartu eta gizon bat ari zela soinua jotzen. Hari begira egon nintzen, eta irteten hasi ginenean kalejira bat jo zuen; pasarte hori grabatuta daukat".

Arrizabalaga Alabier pandero jotzailea bikote hartuta ibili izan da hainbat erromeriatan, afaritan, jaialditan zein emankizunetan. Eskolan ezagutu zuten elkar, eta gerora, bikoteak trikiti txapelketetan eman zituen lehen pausoak. "Zarautzen eduki genuen lehen txapelketa, orduan oraindik ez genuen elkarrekin konfiantza handirik, eta ez zen oso ongi atera". Gerora,

zenbait txapelketan aritu ziren elkarrekin, EITBko txapelketan, tarteko. Hain zuzen, txapelketetan izaten zen maila "izugarria" zela nabarmendu du azkoitiarrak. Hala ere, beren helburua ez zen izaten txapela irabaztea, "finalera iritsi eta lan txukuna egitea" baizik. Era berean, txapelketek ezagun bihurtzen lagundu ziotela ere esan du: "EITBk finala telebistan ematen zuen, eta horri esker jende gehiagok deitzen zigun jotzera beren herrira joateko".

Arrizabalagak ibilbide oparoa izan badu ere, bidean "zailtasunak" aurkitu dituela ere azpimarratu du: "Duela 10 urte, eskuan nerbio bat moztu nuen, eta behatz txikia eta beste behatz baten erdia ere ez ditut sentitzen, nahiz eta gai naizen indarra egiteko zein mugitzeko". Hala ere,

Josu Arrizabalaga 'Izer'

- **Adina:** 42 urte.
- **Ikasketak:** Arotz ikastaroak.
- **Lanbidea:** Arte grafikoko langilea.
- **Trikitilaria ez banintz...** Bertsolaria izango nintzateke.
- **Trikitixa jotzen amaitzean gogoko dut...** Jendearengana joatea gustatzen zait kontuak esatera.

trikitiak bizimodu bat eman diola esan du: "Lagun talde handi bat eman dit trikitiak".

Zaletasuna, "bizirik"

Azkoitiarren trikiti zaletasuna aspalditik datorrela dio Arrizabalagak, duela ehun urte ingurutik. Dena den, urte batzuetan herrian zein inguruetan trikitiarekiko "ukatzea" egon zela azpimarratu du hark, egun gaindituta badago ere: "Jada buelta eman diogu ukatze hari, eta harrotasunez esaten dugu trikitilariak garela eta trikitia gustatzen zaigula. Zaletasuna nabaria da egun".

Halaber, azkoitiar gazteen artean trikiti "maila ona" dagoela azpimarratu du: "Musikariek, trikitia jotzeaz gain, errepertorio zabala daukate, eta hori garrantzitsua da". Bide horretan, hurrengo pausoa gazteekin harremanak sendotzea dela azaldu du musikariak. Iazko irailean ospatutako I. Trikiti Eguna da musika horrekiko dagoen zaletasunaren adibide, Izerren iritziz. Egun horretan, "argi" geratu zen afizioa "bizirik" dagoela herrian, eta herritarrak topaketarekin esker oneko agertu zirela adierazi du: "Egunean bertan, plaza jendez beteta zegoen eta hurrengo egunetan ere makina bat lagunek esan ziguten egun ederra izan zela".

Txanponaren bestaldean, ordea, erromeriak kokatu ditu azkoitiarrak: izan ere, gogoan du garai batean "erromeria ederrak" egiten zirela Martirietan eta Floreagako zein San Martingo jaietan, baina ohitura hori "galduta" dagoela azpimarratu du. Hain zuzen, egun erromeria gehienak Azkoititik kanpo egiten direla azaldu eta joera horri eusten dion leku bakarra Arristerazu

dela esan du: "Jende asko biltzen da han, eta horrek argi uzten du interesa eta zaletasuna badaudela".

San Jose jaialdia

Urtero San Jose egunaren bueltan Azpeitian egiten den trikiti jaialdiaren antolatzaileetako bat ere izan da Arrizabalaga hamar urtez. Hasieran, EITBk antolatu ohi zuen jaialdia, eta azkoitiarra ikusle moduan joan ohi zen hara. EITBk saioa antolatzeari utzi zionean, ordea, Euskal Herriko Trikitixa Elkarteak hartu zuen horretarako ardura, eta orduan hasi zen azkoitiarra antolaketa lanetan: "Mikel Fernandez musika teknikariari deitu genion, eta hark lagundu zigun bozgorailuekin, jaialdian musika ondo etzun zedin".

2012an hasi ziren jaialdia, Izarraitz pilotalekuan beharrean, Azpeitiko Soreasu antzokian hasi eskaintzen. Antzokiaren edukiera txikiagoa izanik, herritarren artean "haserrea" piztu zela gogoratu du musikariak. "Jaialdia Soreasura lekualdatu genuen aurreneko urtean jende asko geratu zen sarrerarik gabe, eta batek baino gehiagok esan zigun frontoira itzultzeko. Dena den, ziurrenik urte hartan sarrerarik gabe gelditu zirenek lehenago erosiko zuten sarrera hurrengo urtea". Gaur egun, baina, herritarrek sarrerak jaialdiko parte hartzaileak jakinarazterako erosi ohi dituzte, Izerren arabera. "Lehengoan batek esan zidan jaialdi guztien tenplua dela sanjosetakoa, eta egia esan, hala defini dezakegu", aitortu du barrez. Azkoitiarrak utzi dio jaialdiaren antolatzaile lanei, baina aurreratu du aurtengo edizioa "ederra" izango dela. ■

GARAJE

AXIRI

**MARKA GUZTIETAKO AUTOAK
KONPONTZEN DITUGU**

**Astelehenetik ostiralera:
08:30-12:30 / 14:30-19:00
Larunbatean itxita**

Classic

San Joan, Axiri 13
20720 AZKOITIA (Gipuzkoa)
Tel. 943-85 04 11 - 674 09 19 62

OSKAR BERNAL GOMEZ
tailleraxiri@gmail.com

Irudi engainagarriak

Hamar txatal hauen artean erdiak (5) irudi nagusitik hartuta daude eta beste erdiak ez. Bereiz itzazu.

Sudokua

Z		H		K	
	I			Z	H
A		I			
	H		I		T
	K			T	
H			K		A

Liburuetan HITZAK aurkitzen dira, ezta? Bete hutsuneak hitz hori osatzen duten hizkiak (H, I, T, Z, A eta K) tuki egokian jarri. Gogoratu hizki bakoitzak behin agertu behar duela zutabe, lerro eta area bakoitzeko.

ALdea dago!

Aurki itzazu bi irudien artean dauden aldeak, 13 dira guztira.

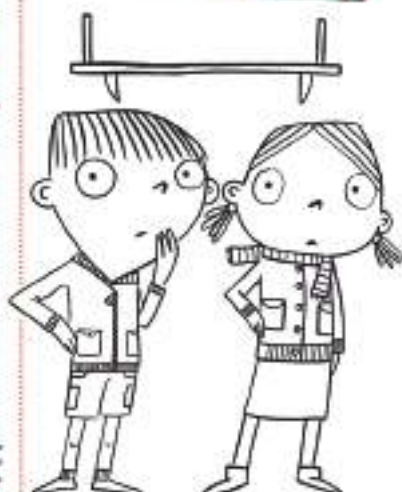
NORK ZER

Gure laguntxoek liburu bera irakurri nahi dute. Zein hautatuko du bakoitzak?

HANDIENETIK TXIKIENERA

Lagundu bikote honi bere liburuak opalean ordenatzen. Handienari 1 zenbakia eman eta txikienera 9. Bide batez, beheko inudia margotu.

Soluzioak ikusteko:
www.plazanbazan.eus/

Egoitza lekuz aldatzea, aldaketarik txikiena

TESTUA: **AITZIBER ARZALLUS**

ARGAZKIAK: **AITZIBER ARZALLUS ETA**

UTZITAKOAK

Aurtengo urtarrilaren 26an 20 urte bete ditu Gurutze Gorriaren Azkoitiko egungo egoitzak, herritik Zumarraga aldera joateko biribilgunearen alboan dagoen horrek. 20 urte, badira urte batzuk, baina Aitor (Azkoitia, 1971) eta Ibon Errazu (Azkoitia, 1979) anaiek horiek baino gehiago daramatzate Gurutze Gorrian boluntario lanetan. Gazte hasi ziren; 16na urte zituztela egin zituzten sorosletzako lehendabiziko ikastaroak, eta jarraian sartu ziren boluntario. "Orain 43 urte baditut, atera kontuak", esan du Ibonek, bietan gazteenak; eta zortzi urte zaharragoa da Aitor. Garai hartan, artean derrigorra zen soldaduska egitea, eta aukeretakoa bat zen soldaduska Gurutze Gorrian boluntario moduan egitea. Hala egin zuten Errazu anaiek, beste hainbat eta hainbat gaztek bezala. Baina behin derrigorrezko aldia bukatuta ere, han jarraitu zuten, boluntario. Beraz, denboraren joanak Azkoitiko Gurutze Gorrian eragin dituen aldaketen lekuko zuzen-zuzenak dira biak ala biak, boluntarioak ez ezik, boluntario aktiboak izan baitira urteotan guztiotan. Gaur egun, oraindik ere, arduraz hartzen dituzte beren betebeharrak. "Ideia bat egiteko: Azkoitiko boluntarioen zerrendan 80 bat

lagun egongo gara, baina egunerokoan hor gaudenak, hamar bat izango gara", zehaztu du Ibonek. Aitor, gainera, Azkoitiko Gurutze Gorriko lehendakaria ere bada, berak nahiko lukeena baino urte gehiagotan.

Egoitza zaharra herrigunetik gertuago zegoen kokatuta. "Orduan ere herriaren irteeran, Zumarraga aldera, baina herria bera orain baino dezentetxikiagoa zen", esan du Aitorrek. Egoitza lekualdatzearen arrazoia sinple azaldu du. "Udalak eremu hartan etxeak egiteko asmoa zeukan, eta gu soberan geunden; besterik ez". Kokaleku berria erabakitzeke, hainbat faktore izan zituzten kontuan. "Ziurrenik, horrelako zerbitzu bat herriaren erdigunean jartzea ez da aukerarik onena, sirena hotsa dela, argiak direla, eta zenbait kasutan inguruko bizilagunentzat traba ere izan gaitezkeelako. Horregatik erabaki zuten egungo kokalekuan jartzea, herrigunetik kanpora, eta alde horretatik, ez genuen kexarik izan". Dena dela, Gurutze

**URTARRILAREN 26AN
20 URTE BETE ZITUEN
GURUTZE GORRIAREN
AZKOITIKO EGUNGO
EGOITZAK**

Gorriaren egoitza lekualdatzea bera ez du berebiziko aldaketa gisa oroitzen Aitorrek. "Gu boluntario hasi ginenetik gauzak nola aldatu diren ikusita, egoitza lekuz aldatzea izan zen aldaketarik txikiena".

"Benetako aldaketak" urte batzuk lehenago hasi zirela ziurtatu dute bi anaiek, eta 1998ko abenduaren 31 aipatu dute mugarritzat. Hala dio Aitorrek: "Ordura arte, larrialdi zerbitzuetakoa sareko partaidea zen Azkoitiko Gurutze Gorria. Horrek esan nahi zuen Urola Erdian gertatzen ziren istripuetara joateko ardura gurea zela, herritarrei larrialdiko lehen osasun arreta guk ematen geniola. 1998ko abenduaren 31n, ordea, zerbitzu hori emateari utzi genion, beste batzuen esku utzi zutelako, eta horrek goitik behera aldatu zituen gure egunerokoa eta lan dinamika. Hori gertatu zen egoitza berrira etorri baino lau urte lehenago, eta hori bai izan zen aldaketa. Egoitza berrira etorri ginenerako, urteak generamatzan dinamika berri horretan sartuta; beraz, hona etortzea izan zen puntu eta jarraia, lekualdatze hutsa".

Harrezkero, egunerokoan ematen dituzten zerbitzu gehienak aurrez programatutakoak izaten dira, eta horiez gain, ekitaldi puntualetan zerbitzua ere ematen dute. Ibonek azaldu du:

"Gurutze Gorria irabazi asmorik gabeko erakunde bat da, eta beti egin duena izan da gizartearen zer behar dauden atzeman eta horiei erantzuna ematen saiatu. Adibidez, ezinduak, adinekoak eta abar garraiatzeaz-eta arduratzen gara medikuarengana eta ospitalera joan behar dutenean. Osakidetzak ere ematen du zerbitzu hori, baina ez kasu guztietan, eta Osakidetzak eramaten ez dituen horiez gu arduratzen gara. Normalean, familiak etortzen zaizkigu laguntza eskatzera". Adibide bat jarri du. "Adinekoa da, bosgarren solairuan bizi da, igogailurik gabe, inor ez dauka jaisten eta igotzen laguntzeko, eta sarri joan behar izaten du ospitalera. Osakidetzak eskaintzen dio ospitalera joateko eta handik etxera

bueltatzeko garraio zerbitzua, baina gidariarekin bakarrik, eta horrela joan zen batean esperientzia txarra izan zuen; zorabiatuta iritsi zen. Semeak laguntza eskatu zigun, eta guk laguntzen diogu aita bosgarren solairutik jaisten eta atzera berriz etxera igotzen, eta gero berak eramaten du autoan. Gisa horretako esku-hartzeak egiten ditugu".

Beste zerbitzu batzuk ere ematen dituzte; esate baterako, Azkoitiko igerilekuko sorosle zerbitzua. "Kasu horretan, enpresa pribatu batek emango lukeen zerbitzu bera ematen du Gurutze Gorriak, eta horretarako langileak hartzen ditu. Zerbitzu hori ematearen truke, Gurutze Gorriak kobratu egiten du, sorosleei soldata ordaintzen die eta zati txiki bat Gurutze Gorriarentzat gelditzen

da", azaldu du Aitorrek. "Era horrelako lan iraunkor gehiago ere egin izan ditugu. Adibidez, orain dela urte batzuk, Azpeitiko eta Azkoitiko egoitzetako egoiliarren garraioaz arduratzen ginen, egokitutako garraioaz. Egunean hiru furgoneta mugitzen genituen, bakoitzean bi langileekin, baina bukatu zitzaigun". Aldiz, aurtun hasi dira Iraurgi SBko emakumeen zein gizonen partidetan estaldura ematen. "Osasun arloan baldintza batzuk betetzea eskatzen die araudiak, gutxieneko osasun zerbitzu baten presentzia ziurtatuta izatea, eta zerbitzu hori guk ematen dugu. Binaka-binaka joaten gara".

Eta horietaz aparte, ekitaldi puntualetan ematen dute zerbitzua. Adibidez, duela aste

Gurutze Gorriaren Azkoitiko egoitza zaharra eta herriko plazan egndako zenbait erakustaldi. UTZITAKOAK

batzuk Zestoako Kobaz Koba Trail lasterketan izan zirela esan du Aitorrek. "Horrelakoetan, antolakuntzako kideek deitzen digute zerbitzua eskatzeko. Ekitaldiaren ezaugarrien arabera, tarifa batzuk zehaztuta izaten ditugu, ez guk jarritako tarifak, baizik eta goitik bidaltzen dizkigutenak, eta antolatzaileei horiek pasatzen dizkiegu. Kobaz Koban, Beasaingo Gurutze Gorriko kideek eman ziguten laguntza, eta alderantziz ere askotan gertatzen da; haiekin harreman handia dugu eta asko kolaboratzen dugu. Zerbitzu asko eta asko ezingo genituzke eman haien laguntzarik izango ez bagenu, ez daukagulako nahikoa baliabide". Eta hartutako lanak ondo betetzea gustatzen zaie azkoitiarrei. "Garrantzia handia ematen diogu egiten dugun hori ondo egiteari. Kobaz Kobara joan gintezkeen anbulantzia bakarrarekin, eta ezer geratzen ez bada, ondo, baina denon osasunagatik eta lasaitasunagatik, justu antzean ibiltzea baino hobe izaten da soberako baliabideekin joatea".

Istripuetara, berri, dagoeneko ez dira joatean; "normalean ez bahintzat", zehaztu du Ibonek, zerbait "oso larria" pasatzen denean bakarrik. "Hegazkin bat eroriko balitz edo jendez beteta doan autobus batek istripua izango balu eta larrialdi

Gurutze Gorriaren Azkoitiko egungo egoitza. AITZIBER ARZALLUS

zerbitzuetakoek babesa eskatuko balute, joango ginatke, baina, bestela, egunerokoan gertatzen diren istripuetara ez gara joaten". Zorionez, gertatu ere, lehen aldean gutxi gertatzen direla esan du, eta gertatzen direnak larritasun gutxiagokoak izaten direla. "Lehen istripu gehiago egoten ziren eta larriagoak, autoen segurtasuna ez zelako oraingoa", jarraitu du Ibonek. "Tokatu izan zaigu oso une gogorrak bizitzea, gertuko jendea artatu beharra eta. Gogorra da, baina behar duenari laguntzeak gero ematen du halako betetasun sentipen bat, eta hori gauza ederra da".

Azkenik, ikastaroak ere eskaintzen dituzte, bai sorosletzakoak, baita gizartean antzematen dituzten bestelako beharrei erantzutekoak ere;

**"EGOITZA ZAHARREAN,
ASTEAN ZAZPI EGUNEZ
ETA EGUNEAN 24
ORDUZ EMATEN
GENUEN ZERBITZUA"**

esate baterako, orain gutxi antolatu zuten Azkoitian adinekoei gailu digitalak erabiltzen irakasteko ikastaro bat. "Garai batean, sorosletzako ikastaroak udaletxeko pleno aretoan emandakoak gara, eta herriko plazan makina bat erakustaldi egindakoak ere bai", gogora ekarri du Aitorrek.

Nostalgia puntu bat

Atzera begira jarrita, nostalgiaz gogoratzen dituzte egoitza zaharreko garaiak. Gaur egungoarekin konparatuta, orduan beste martxa bat izaten zela adierazi du Ibonek: "Militarrak, objektoreak eta boluntarioak egoten ginen, eta astean zazpi egunez eta egunean 24 orduz ematen genuen zerbitzua. Jendearen sartu-irtena sekulakoa izaten zen, eta geure arteko giroa, bikaina". Adibide bat jarri du. "Normalean, asteburuetak txandak egiten zituzten ikasketengatik astea kanpoan pasatzen zutenek. Ostiral gauetako txandak izaten ziren betetzeko zailenak, ikasle asko artean iritsi gabe egoten zirelako. Zer egiten genuen?

Afari bat egiteko aitzakian elkartu, eta bide batez, ostiral gauetako txanda bete". Aitorren esanetan, "gaztetxe espezifikoko bat" zirudien hark, eta funtzionatu ere, horrelatsu funtzionatzen zutela esan du. "Nik, adibidez, soldaduska han egin nuen, eta soldaduska egiten nuen bitartean ere, modua egin nuen eskolan jarraitu ahal izateko. Nola? Txanden egutegia egiterakoan, nire kontrara zihoan batekin jarrita. Goizetan eskolara joaten nintzen eta arratsaldetan Gurutze Gorrira, eta egutegia egiterakoan jartzen nintzen lana arratsaldean egiten zuen batekin. Horrela, goizetan ni eskolara joaten nintzen eta bera Gurutze Gorrian egoten zen; eta eskolatik ateratzen nintzenean soldaduskara joaten nintzen, eta ni ailegatzen nintzenean, bera lanera joaten zen. Eta txanda betetzen ari ginela ere, libre genituen tarteak ikasteko aprobetxatzen genituen, elkarri ikasketekin laguntzeko, elkarri eskola partikularrak emateko eta abar. Gero, hori dena bukatu egin zen".

Beste aldaketa batzuk ere izan dira bi hamarkadatan. "Esate baterako, Gurutze Gorrian boluntario sartzeko lehen bete behar izaten ziren gutxieneko baldintzak eta orain eskatzen dituztenak ez daude parean jartzerik", Ibonen hitzetan. "Lehen, Gurutzeko Gorriak edo DYAk ematen zituzten

oinarrizko ikastaroak eginda has zintezkeen laguntzen; orain, aldiz, anbulantzia batean hirugarren gisa sartzeko ere, gutxienez osasun larrialdietako teknikari izateko erdi mailako zikloko lehen ikasturtea gaindituta izan behar duzu. Hori ez badaukazu, alferrik zabiltza". Horrek ez du esan nahi Gurutze Gorrian boluntario dabiltzan guztiek titulu hori dutenik. "Adibidez, eskakizun horiek indarrean sartu aurretik boluntario zirenek, gaitasunen aitortza agiri batekin zerbitzu batzuk ematen jarrai dezakete, baina horretarako ere gutxienezko esperientzia bat frogatuta eta azterketa bat eginda". Ibonek, esaterako, denborarekin atera egin ditu araututako tituluak; Aitorrek, ostera, gidari izateko taldeko kide izateko eta gidari lanak egiteko homologazioa badu, baina ezin du inor artatu, nahiz eta lau urtez behin horretarako oinarritzko ezagutzak berri behar izaten dituen. "Gizartean bezala, hemen ere, exijentzia maila handitzen ari da gauza guztietarako, eta horrek gauzak erraztu ez ditu egiten", adierazi du Aitorrek. "Kobaz Koba Trail mendi lasterketan zerbitzua ematen egon ginenean, horixe komentatzen jardun ginen Gurutze Gorrian ni baino lehen hasitako boluntario azpeitiar bat eta biok, zentzu horretan eta beste askotan zenbat aldatu

diren gauzak gu hasi ginen garaitik hona".

Exijentziak oztupo

Exijentzia maila handitu izana bere horretan txarra ez dela uste dute Errazu anaiek, baina boluntarioak erakartzeko garaian oztupo bat gehiago dela uste dute. "Boluntarioak ez gara gu bakarrik, jende askok jarduten du boluntario gisa herrian dauden era guztietako elkartetan. Beraz, boluntarioak egon badaude, asko gainera, eta ekintza puntual bat antolatzerakoan ere jende asko egoten da laguntzeko prest, baina, agian, falta dena da ardurak hartzeko prest dagoen jende gazte gehiago", esan du Ibonek. Arrazoia eman dio anaia. "Erreleboa hartzeko prest dagoen jendea egongo balitz, ni aspaldi nengokeen beste maila batean, baina ardurak hartzea asko kostatzen zaio jendeari, geroz eta gehiago nik uste, eta atzetik inor etorri artean, gaudenok jarraitu behar. Gainera, pandemiak ere ez digu batere mesederik egin. Osasungintza arloan lan egiten duten eta denbora librean hemen boluntario aritzen ziren batek baino gehiagok utzi egin dio etortzeari". Horiek horrela, Azkoitiko Gurutze Gorrian boluntario aritzeko interesa izan dezaketen herritarrei egoitzara gerturatzeko gonbidapena egin diete Errazu anaiek. ■■■

MAXIXATZEN 2023-MARTXOA 45

Eskerrak

IXABEL JAUREGI

Orain dela gutxi jakin dut *On Kixote* liburuan Sancho de Azpeitia bat azaltzen dela eta Madariagan apaiz zegoen batek, Pedro Berrondok, Cervantesen lana euskaratzean aipatu zuela hura.

Azpeitian gaur egun bada 1766ko Matxinada kalea: urte hartan, azpeitiarrak eta azkoitiarrak beste batzuekin bat eginik elkartu ziren Loiolan, saltzeko eta erosteko unean aleen neurketarako pisu desberdinak erabiltzen zituztelako, eta protestan matxinatu zirela gogoratzen du kaleak.

Bilintzek eta Iztuetak ere lotura handia dute Azpeitiarekin, haiek emazteei bertsoak egiten zizkietelako. Horri lotuta, garbi dago prentsa idatziaren aitzindari lana bertso paperaren bidez egiten zela, garaiko kronika soziala bihurtuz. Adibide bezala, Azkoitiko Juan Mari Zubizarreta *Etxeberritxo* bertsolariak kontatu zuen Jose Tejeria Azpeitian urkatu zutenekoa, eta hark arrakasta handiz bertso sorta saldu zuen.

Luze joango litzaidake Loiolako Lagundiko kide andana zehaztea, baita bailarako historia jasotzen duten hainbat datu aipatzea ere. Dena den, sendagileen artean, Azkoitian urte luzez

lan egin eta euskarari babesa eman zioten Azpeitiko lau sendagile aipa daitezke, tartean Joannes Etxeberri Sarakoa. Nahiz eta kale txiki batek hura oroitzen duen, euskal hizkuntzaren apologian aitzindarietako bat izan zen.

Eta bitxikeria bat: 1929an nolatan aurkitu zuen jesuita batek *Argia* aldizkariaren zenbaki baten azala paper mutur batean Kolonbiako Andeetan? Uztarria Azpeitiko kultur koordinadorak argitaratu zuen liburuan azaltzen diren pasarte batzuk aipatu dizkizuet.

Eskerrak orain dela hamazazpi urte Jose Luis Otamendik eta Iñigok Aranbarrak *Loiolarik ez balitz* sortu zuten. Hala zioten: "Azkoitian eta Azpeitian izan diren idazleen katalogo moduko bat (...) izan nahi zuena batez ere, erakusle, gure artean izan duguna amnesia kolektiboan gal ez zekigun". Horregatik, Loiola izan dute bi herriak elkarren ondora ekarri eta lotzeko giltza. Eskerrak Otamendiri, batez ere, poesian sortutako hamar kume horiengatik. *Landura* irakurtzeko irrikaz nagok. Eskerrak, Aranbarriri, igandero *Berriako* zutabeetan hausnarketarako bide emateagatik, eta nola ez, Azkoitiko irakurle taldeko artzaintzagatik. ■

Bertsoa paperean

Gaia: Inauteriak
Izena. Julene Iturbe
Doinua: *Zer da gaur Donostian*

Zer ezkuta liteke

pelukan, kareta?
Zer azaleratzen da horrelakoetan?
Ederra da sartzea inauterietan
besteren azalean,
besteren oinetan,
geuk ba al dakigu ba nor garen benetan?

Kolorez apaintzen da

neguko bakea
ta kantuz udaberri
oraindik gaztea
helburu bilakatzen
baita kontrastea,
itxuraz, nortasunez
jantzi zein nahastea,
eraiki dugun horren
bueltan jolastea.

DOAN EZ DA DEBALDE

**ZURE EKARPENA BEHAR DUGU.
EGIN ZAITEZ BAZKIDE.**

bazkide@ukt.eus o 943-81 38 41

Miele

MILAR LARRAMENDIN
AURKI DITZAKEZU
MIELE PRODUKTUAK

MILAR LARRAMENDI

Etxetresna elektrikoak

**Cooking
& Chef**
SUKALDE GUREA

DESKARGATU
PROMOZIOAK

www.milar.es

webgunean ere aukera zabala

Julio Urkixo, 16 • AZKOITIA

943-85 18 97

www.milar.eus

TK

KOPISTEGIA

Inazio Iriarte, 1 • 20720 **AZKOITIA** • (Gipuzkoa)

Tel.: 943-85 20 52 • Faxe: 943-85 20 91

j.artetxe@fkkopistegia.es